

7(03)
А-61

ИЛИМДЕР АКАДЕМИЯСЫ
АУК КИРГИЗСКОЙ ССР

ТЕРМИНОЛОГИЯЛЫК КОМИССИЯ
ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКАЯ КОМИССИЯ

З. АМАНКУЛОВ
Д. ОМУРЗАКОВ

**СПОРТТУК ТЕРМИНДЕРДИН
РУСЧА-КЫРГЫЗЧА КЫСКАЧА СӨЗДҮГҮ
КРАТКИЙ РУССКО-КИРГИЗСКИЙ СЛОВАРЬ
СПОРТИВНЫХ ТЕРМИНОВ**

Фрунзе 1963

КЫРГЫЗ ССР ИЛИМДЕР АКАДЕМИЯСЫ
АКАДЕМИЯ НАУК КИРГИЗСКОЙ ССР

ТЕРМИНОЛОГИЯЛЫК КОМИССИЯ
ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКАЯ КОМИССИЯ

З. АМАНКУЛОВ
Д. ОМУРЗАКОВ

СПОРТТУК ТЕРМИНДЕРДИН
ОРУСЧА-КЫРГЫЗЧА КЫСКАЧА
СӨЗДҮГҮ

КРАТКИЙ РУССКО-КИРГИЗСКИЙ
СЛОВАРЬ СПОРТИВНЫХ
ТЕРМИНОВ

Издательство Академии наук Киргизской ССР

305065

305065

7/33/

A-61

Аманкулов З.
Краткий русско-киргизский
словарь спортивных терминов
1963.

0-05.

305065

Печатается по постановлению
Терминологической комиссии
Академии наук Киргизской ССР

305065

Центральная научная
БИБЛИОТЕКА
Академии наук Киргизской ССР

Ответственный редактор С. Давлетов

ПРЕДИСЛОВИЕ

Физической культурой и спортом в Киргизии, как и во всей стране, занимаются широкие массы трудящихся. В городах и селах Киргизии, где до Октябрьской революции не было ни одного стадиона, где не имели никакого представления о спорте, ныне построена широкая сеть спортивных сооружений, работают сотни специалистов с высшим и средним физкультурным образованием, имеются десятки детских и молодежных спортивных школ, функционирует Институт физической культуры.

В республике культивируется более 40 классических и национальных видов спорта. Неизмеримо выросло число спортсменов и любителей физической культуры и спорта.

На киргизском языке издается много литературы по физкультуре и спорту, однако физкультурные термины в ней и в периодической печати пишутся по-разному, что создает путаницу. Поэтому возникла необходимость создания киргизского спортивного терминологического словаря.

Предлагаемая работа является первой попыткой составления русско-киргизского словаря терминов по физической культуре и спорту. При составлении были соблюдены общепринятые принципы создания словаря: международные термины, употребляемые во многих языках мира и языках народов СССР, даны в общепринятой форме, термины (слова), имеющие полноценные киргизские эквиваленты, заменены последними.

При составлении словаря использованы русско-киргизский словарь (М., 1957), словник энциклопедического словаря по физической культуре и спорту.

В словаре применены следующие условные сокращения:
— кара (смотрите); ж. б. у. — жана башка ушу сыяктуу и. т. и т. п.);

Замечания и пожелания по проекту словаря Терминологическая комиссия просит направлять по адресу:

г. Фрунзе, ул. Пушкина, 78, Терминологическая комиссия АН Киргиз. ССР.

КИРИШ СӨЗ

Кыргызстанда өлкөбүздүн башка бардык жерлериндегидей эле физкультура жана спорт эмгекчилер массасынын кенчине айланды.

Октябрь революциясынан мурда эч бир стадион болбогон Кыргызстандын шаарлары менен айылдарында азыр спорттук курулуштардын кеңири тармагы курулду, жогорку жана орто билимдүү жүздөгөн адистер иштейт, ондогон жаштар менен балдардын спорттук мектептери бар, физкультура институту иштеп жатат.

Республикада 40тан ашык классикалык жана улуттук спорттун түрлөрү ойнолот. Физкультурниктер менен физкультураны сүйгөн адамдардын саны эбегейсиз өстү.

Кийинки жылдары физкультура жана спорт жөнүндөгү аадбияттар кыргыз тилинде көп чыга баштады. Бирок мындай адабияттарда жана күндөлүк басма сөздө физкультуралык терминдер чаржайыт жазылып жүрөт. Ушундан улам кыргызча спорттук терминдердин сөздүгүн түзүү керек болду.

Сунуш кылынып отурган эмгек орусча-кыргызча спорттук терминдердин сөздүгүн түзүү боюнча алгачкы аракет болуп саналат. Бул сөздүктү түзүүдө сөздүк түзүү жөнүндөгү жалпы принцип сакталды, б.а. дүйнөлүк кыйла тилдерде жана СССР Элдериини тилдеринде айтылып жүргөн эл аралык терминдер бирдей формада, ал эми аларга ылайыктуу кыргызча терминдер, акыркысы менен алмаштырылып берилди.

Сөздүктү түзүүдө профессор К. К. Юдахиндин редакциясы астында 1957-жылы чыккан орусча-кыргызча сөздүк, физкультура жана спорт боюнча энциклопедиялык сөздүк пайдаланылды.

Сөздүктө аз да болсо шарттуу кыскартуулар бар: *к* — *кара* (экинчи бир терминге шилтешти көрсөтүүчү шарттуу белги); *ж. б. у.* — (*жана башка ушу сыяктуу*).

Бул сөздүк биринчи жолу түзүлүп жаткандыктан, кээ бир мүчүлүштөрдөн алыс эмес. Ошондуктан сөздүк жөнүндөгү ойпикирлерди төмөнкү адрес боюнча жиберүүнүздөрдү сурайбыз: Фрунзе шаары, Пушкин көчөсү, 78, кыргыз ССР илимдер Академиясынын терминологиялык комиссиясы.

А

абсолютный чемпион

абсолюттук чемпион (спорттун бир түрү боюнча мелдеште барын жеңген адамга берилүүчү наам, мисалы гимнастика, оор атлетика ж. б. спорттун түрлөрү).

«Авангард»
авиамоделный кружок
авиамоделный спорт
автодром

«Авангард» (спорттук коом).
авиамоделдик кружок
авиамоделдик спорт
автодром (автомобиль боюнча мелдеш өткөрүлүүчү жана аны сыноочу жай).

автокросс

автокросс (автомобиль боюнча жолсуз жайларда өткөрүлүүчү мелдеш).

автомобильный клуб
автомобильный пробег

автомобилдик клуб.
автомобилдик жүрүш (автомобилди сыноо же агитация ж. б. у. с. максаттар менен уюштурулган көбүнчө көп күндүк жүрүш).

автомобильный трек
автомодельный спорт
автомотодром

автомобилдик трек
автомоделдик спорт
автомотодром (автомобиль жана мотоцикль боюнча мелдеш өткөрүлүүчү жай).
автомототуризм (автомобиль

автомототуризм

Адыл-Суу
азнатские игры

АИБА (международная федерация бокса)
АИДТ (международная ассоциация туризма)
АИПС (международная ассоциация спортивной прессы)
академическая гребля

акваплан

акватория

акватория гребная

акробатика

акробатическая дорожка
акробатическая пирамида
акробатические прыжки
акробатические упражнения
активный отдых

жана мотоцикл менен жүргүзүлүүчү туризм).
Адыл-Суу (альпинисттик лагердин аты).
азиялык оюндар (жылында спорттун бир нече түрлөрү боюнча жалаң гана Азиялык өлкөлөр үчүн өткөрүлүүчү комплекстүү зор мелдештер).
АИБА (бокс боюнча эл аралык федерация).
АИДТ (туризмдин эл аралык ассоциациясы).
АИПС (спорттук прессанын эл аралык ассоциациясы).
академиялык кайыкта сүзүү (бул кайыктардын түзүлүшүнө жараша академиялык деп аталган, алар бир-эки, төрт жана сегиз кишилик болот).
акваплан (суу үстүндө буксир менен жүрүүчү лыжалар).
акватория (мелдеш өткөрүү үчүн чектелген суу участкагы).
кайыкта сүзүүнүн акваториясы.
акробатика (гимнастикалык көнүгүлөрдөн, атайын акробатикалык снаряддарда жана снарядсыз аткарылуучу секирүүлөрдөн ж. у. с. турган спорттун бир түрү).
акробатикалык жолчо.
акробатикалык пирамида.
акробатикалык секирүүлөр.
акробатикалык көнүгүүлөр.
активдүү дем алуу (көнүгүүлөр жана туризм менен машыгуучуларга жардам

аллюр

альманах спортивный альпиниада

альпинизм

альпинист

Альпы

альтиметр (высотомер)

американский футбол

амплитуда движений

амстердамская олимпиада

английская ходьба (ходьба спортивная)

английский прыжок (перешагивание)

берүүчү спорттун жардамчы түрү).
аллюр (атчандар спортунда, аттардын жүрүшүнүн классификациясы: жай бастыруу, желдирүү, таскактатуу ж. б. булардын ар бири өзүнчө аллюр деп аталат).
спорттук альманах.
альпиниада (массалык, уюшулган түрдө тоого чыгуу).
альпинизм (тоого чыгуу спорту).
альпинист (тоого чыгуучу спортсмен)
Альпы (борбордук Европадагы тоо кыркасы. Мына ушул тоого биринчи чыгуучуларды альпинист деп аташкан. Кийинчерээк бул сөз тоого чыгуучулардын бардыгына таандык болуп кеткен).
альтиметр (бийиктикти ченөөчү прибор).
америкалык футбол.
кыймылдардын амплитудасы.
амстердамдык олимпиада (жумушчулардын спорттук клубдарынын олимпиадасы).
спорттук басуу (жеңил атлетиканын түрү. Ар түрлүү аралыкка басуу боюнча мелдеш өткөрүлөт. Мисалы, 20—30—50 км).
аттап секирүү (англиядан келип чыккан бийиктикке секирүүнүн бир түрү. Англиядан пайда болгон, кийинки убакытта аз пайдаланылат).

античная гимнастика
апперкот
арбитр
арена спортивная
аут
афиша спортивная
бадминтон
база спортивная
база туристская
базовый лагерь
байга
байдарка
Баксанское ущелье
Бакуриани
банкет

байыркы гимнастика.
апперкот (бокста төмөн жыгынан уруу).
арбитр (калыс киши).
спорттук арена (спорттук мелдештер өткөрүлүүчү жай).
аут (белгиленген чектен чыгып кетүү же муштоо).
спорттук афиша (жарыя, спорттун өткөрүлүшү жөнүндө, кулактандыруу жазылган кагаз, кулактандыруу).

Б

бадминтон (атайы канаттар сайылган топту ракетка менен аянтчанын ортосуна 1,5 метр бийик тартылган тордон ашыра жерге түшүрбөй ойнолуучу оюн).
спорттук база (лыжа, велосипед, ж. б. сакталуучу жана машыгуу өткөрүлүүчү жай, жер).
туристтик база
базалык лагерь (альпинисттердин тоонун чокусуна чыгуу алдындагы лагери).
ат чабыш
байдарка (түзүлүшүнө, формасына карата бир, эки жана төрт кишилик, сынар калак менен айдалуучу кайык).
Баксан капчыгайы (Кавказда, альпинисттик лагерлердин көпчүлүгү орун алган жер).
Бакуриани (Кавказда жайыкышы менен иштөөчү лыжалык база).
банкет (атчандар спортунда

барьер
барьерист
барьерный бег
баскетбол

баскетбольная площадка

баскетбольный мяч

бассейн

баттерфляй

батуд

БГТО

бег
бег гимнастический
бег легкоатлетический
бег с ускорением на ходу

айт секирүүчү топурактан жасалган бийиктиги 1,30 метр, туурасы 4 метр, узундугу 6 метр келген тоскоол).
барьер (жеңил атлетикалык тоскоол).
барьерист (тоскоолдордон аттап жүгүрүүчү спортсмен).
барьердүү жүгүрүү (тоскоолдордон секирип жүгүрүү).
баскетбол (атайын аянтчанын ичинен чыкпай топту тордон согулуп, асылып коюлган корзинкага түшүрүүчү спорттук оюндун бир түрү).
баскетбол аянтчасы (узундугу 26 метр туурасы 14 метр болуп экиге бөлүнгөн аянтча).
баскетбол тобу (айланасынын узундугу 75—80 см салмагы 600—650 грамм болгон топ).
бассейн (сууда сүзүүгө жана кайыкта жүрүүгө үйрөнүү үчүн жасалган көлчө).
баттерфляй (сууда сүзүүнүн бир түрү).
батуд (резинкалуу, үстүндө секирүүчү торчо).
БГТО (Бүткүл Союздук физкультуралык комплекстин бир баскычы. Эмгекке жана коргоого даяр бол).
жүгүрүү, чуркоо.
гимнастикалык жүгүрүү.
жеңил атлетикалык жүгүрүү.
арышты ылдамдатып басуу менен жүгүрүү (жеңил атлетикадагы машыгууда колдонулуучу көнүгүү).

беговая дорожка
беговые коньки

беговые упражнения
бегун
бегущий олень

«без свистка»

бергендаль

блицтурнир

блок

бобслей

боковой судья

бокс I

бокс II

боксёр

боксёрские перчатки

боксы для мотоциклов

большая эстафета

жүгүрүүчү жол (стадиондо).
жарышууга арналган конькилер (тебүүдө, мелдеште колдонулуучу конькилер).
жүгүрүү көнүгүүлөрү
жөө күлүк
качып бара жаткан бугунун сүрөтү (бугунун карааны, силуэты тартылган мишень).

«ышкырыксыз» (волейболдо — оюндун ышкырыксыз башталышы).

бергендаль (лыжаларды буткийимге бекиттүүнүн, байлоонун бир түрү).

блицтурнир (чагылгандай тез өткөрүлүүчү мелдеш. Блиц турнирде команда (спортмен) утулар замат мелдешке катышуу укугунан ажырайт).

блок (волейбол оюнунда топту тосуу).

бобслей (спорттун бир түрү, башкарылуучу чана менен тез түшүү).

капталдагы судья (жардамчы судья).

бокс I (аркан менен тосулган аянтчанын ичинде эки спортсмендин атайын жасалган мээлей кийип эреже боюнча мушташуусу).

бокс II (бокчуларга мушташууну баштоого уруксат берүүчү сөз).

бокчу (бокс менен машыгуучу спортсмен)

бокс үчүн арналган мээлей, кол кап

мотоциклдер үчүн бокстор (мотоцикл оңдолуучу коюлуучу жай).

чоң эстафета

борцовские маты

борьба
брос

бровка беговой дорожки

бросок биты
бросок в беге

бросок мяча
бросок на ленточку

брусок для отталкивания в прыжках
буер

буерист
буерные соревнования
буерный спорт
булава

бум

«Буревестник», ДСО

бутсы

«Варпа», ДСО

вводные упражнения

вводная часть урока
ведение мяча, шайбы
велобол

күрөшүүчүлөрдүн алдына салынуучу төшөлгө.
күрөш.

брос (сууда сүзүүнүн бир түрү, стили).

жүгүрүүчү жолчонун (ички тышкы) капталы.

таякчаны ыргытуу.

жүгүрүүнү тездетүү, бир аралыкта жүгүрүүнү убактылуу күчөтүү

топту таштоо.

ленточкага умтулуу (финниште).

секирүүдө басуу үчүн колдонулуучу тактай.

буер (муз үстүндө жол менен жүрүүчү чананын үстүнө орнотулган кайык).

буерчи.

буерлик мелдештер.

буердик спорт.

булава (гимнастикалык снаряд, чокмор).

бум (гимнастикалык снаряд).

ДСО «Буревестник» (жогорку окуу жайларынын студенттик ыктыярдуу спорттук коому).

бутсы (футболчулардын буткийими).

В

ДСО «Варпа» (латвиядагы ыктыярдуу селолук спорттук коом).

башталгыч, киришүү көнүгүүлөрү

сабактын киришүү бөлүмү.

топту, шайбаны алып жүрүү.

велобол (велосипед менен ойноочу топ).

велогонщик
велодром

веломототрек

велорубашка
велосипед
велосипедная дорожка
велосипедный спорт
велосипедный туризм
велостанция

велошлем

вельбот

венская рабочая олимпиада

веревочка с грузом

VELOаптечка
велосипедный станок

велотрусы

вертикально спаренные стволы

верфь

вершина
вершины и перевалы СССР,
классификация

велосипедчи
велодром (велосипед боюнча мелдештер, сыноолор өткөрүлүүчү жай).

веломототрек (велосипед, мотоцикл боюнча мелдеш өткөрүлүүчү бетондон жыгачтан жасалган тегерек чуңкур жай).

велосипедчи кийүүчү көйнөк.
велосипед.
велосипед жүрүүчү жол.
велосипед спорту.
велосипеддик туризм.
велостанция (велосипед боюнча машыгуулар өткөрүлүүчү жана алар коюлуучу станция).

велошлем (велосипедчи кие турган баш кийим).

вельбот (калактуу же парустуу кайыктардын бир түрү).

веналык жумушчулар олимпиадасы

учуна жүк байланган жип (секирүү үчүн колдонулат).

VELOаптечка.

велосипеддик станок (атайы велосипед орнотулган, бир орунда машыгуу үчүн жасалган аспап).

велосипеддик трусу

тик орнотулган кош ооз (мылтык).

верфь (кеме, кайык ж. у. с. курулуучу, ондолуучу жай).

чоку
ССР Союзунун тоо чокуларынын жана ашууларынын классификациясы.

вес

весло
весовые категории

вечер спортивный
взвешивание спортивное
веса на снарядах
водная станция

в одни ворота

«Водник», ДСО
водное поло

водно-моторный спорт

водные лыжи
водные процедуры

водный туризм

военно-охотничье общество
военно-прикладная гимнастика

военно-прикладные упражнения

военно-спортивные клубы
военно-физическая подготовка

салмак, оордук (моделдердин, кайыктардын, спортсмендин ж. б. салмагы).

калак.
салмактык категориялар (курштө, бокста, оор атлетикада ар бир спортсмен салмагына карата категорияларга бөлүнөт).

спорттук кече.
таразага тартуу.
снаряддарга асылуу.
суу спортунун станциясы (сууда сүзүү, сууда топ ойноо жана сууга секирүү спорттору боюнча машыгуу жана мелдеш өткөрүлүүчү атайы жасалган жай, бассейн).

бир дарбазага (футбол, хоккей оюндарында машыгуу үчүн колдонулат).

ДСО «Водник»
сууда топ ойноо (спорттук оюндун бир түрү болуп команда 7 кишиден турат).
суу-мотор спорту (сууда моторлүү кайык менен өткөрүлүүчү мелдеш).
суу лыжалары.
суу процедуралары (спортто денени чыноо, такшалтуу үчүн колдонулат).
суу туризми (кайыкта, кемеле саякат кылуу).
аскердик-аңчылар коому.
аскердик керектүү гимнастика (турмушта колдонулуучу).
аскердик керектүү көнүүгүлөр (турмушта колдонулат).
аскердик-спорттук клубдар.
аскердик дене тарбия.

Военный институт физкультуры им. Ленина	Ленин атындагы аскердик физкультура институту.
воздухоплавательный спорт	абада, асманда өткөрүлүүчү спорт.
воланы	воландар (бадминтондо колдонулуучу канаттар сайылган топ).
волейбол	волейбол (атайын жасалган аянтчанын ортосуна тартылган тор аркылуу топту ашыра уруп ойнолуучу оюн).
волейбольная площадка	волейбол аянтчасы (экиге бөлүнгөн узундугу 18 м, турасы 9 м, ортосунда эркектер үчүн 2,35 метр, аялдар үчүн 2,25 метр бийиктикке тартылган тору бар).
волейбольный мяч	волейбол тобу (салмагы 250—280 грамм айланасы 65—67 см).
вольная борьба	эркин күрөш.
вольные упражнения	эркин көнүгүүлөр.
вольтижировка	вольтижировка (ат үстүндө ойноо).
восточно-американский прыжок «волна».	чыгыш америкалык секирүү «толкун» (бийиктикке секирүүнүн бир түрү, америкадан келип чыккан).
восходитель	тоого чыгуучу (альпинист).
восхождение	тоого чыгуу.
восьмитысячник	сегиз миңдик (тоонун бийиктиги).
вратарь	дарбазачы (футбол, хоккей, сууда топ ойноо оюндарында топту дарбазага киргизбөө үчүн турган спортсмен).
вратарские перчатки	дарбазачынын мээлейи, кол кабы
врачебная гимнастика	врачтык гимнастика (айыктыруу физкультурасы).
врачебный физкультурный кабинет	физкультуралык врачтык кабинет.

врачебный контроль в физическом воспитании и спорте	дене тарбияда жана спортто врачтын контролу (спорттук көрсөткүчтөрдүн өсүшүнө жана кокустуктарды алдын алуунун бир методу).
Всеармейское военно-охотничье общество	Бүткүл аскерлик анчылар коому.
всадник	атчан спортсмен
всеобуч	жалпыга милдеттүү аскердик окуу.
всероссийские олимпиады	Бүткүл Россиялык олимпиадалар (спорттук майрамдар)
Всероссийский Совет физкультуры	Бүткүл Россиялык физкультура Совети (1918-ж. Совнаркомдун токтому боюнча уюштурулган).
Всесоюзные альпиниады ВЦСПС	Бүткүл союздук ВЦСПСтин альпиниадалары.
Всесоюзный день физкультурника	Бүткүл союздук физкультурниктердин күнү (жыл сайын август айында белгиленет).
всесоюзные спартакиады	бүткүл союздук спартакиадалар.
всесоюзные физкультурные парады	бүткүл союздук физкультура параддары (1937-жылы биринчи жолу өткөрүлгөн).
всесоюзный физкультурный комплекс ГТО	Бүткүл союздук физкультуралык ГТО комплекси (1931-жылы кабыл алынган).
вторая половина игры	оюндун экинчи жарымы (спорттук оюндарда).
выбрасывание	ыргытуу (оор атлетикада штанганы денеден жогору көтөрүү).
выбывание	оюндан чыгуу (алгачкы күрөштө жеңилип калып, кийинки күрөштөргө катышпоо).
выбыть из соревнований	мелдештерден чыгып кетүү.

выводка лошади
 выездка лошади
 выпел ДСО
 выносливость спортивная
 высокогорный каток Медео
 высокогорный туризм
 высотно-широтный прыжок
 высшая школа верховой езды
 Высшая школа тренеров
 Высшие курсы руководящих работников по физической культуре и спорту
 Высший совет физической культуры
 вышка судейская
 вышка для прыжков в воду
 вышка парашютная
 вышка стартера

аттарды чубатуу (сыноо үчүн көрсөтүү).
 атты бийлетүү (белгилүү темпте, ар түрлүү фигураларды жасатуу менен ар кандай маршруттар боюнча бастыруу).
 ДСО выпели (спорттук коомдордун ажыратуу үчүн атайын белгилери).
 чыдамдуулук, чыдамкайлык.
 бийик тоолу Медео муз жылгаягы (Алма-Ата шаарынын жанында).
 бийик тоолуу туризм.
 бийиктиктен-кеңдиктен секиртүү (аттарды).
 ат ойнотуунун жогорку мектеби
 Тренерлердин жогорку мектеби (физкультуралык окуу жай).
 Физкультура жана спорт боюнча жетекчи кызматкерлердин жогорку курстары.
 Физкультуранын жогорку совети.
 судья отуруучу мунара.
 сууга секирүү үчүн мунара.
 парашюттан секирүү үчүн мунара.
 старт берүүчүнүн (жеңил атлетикада) мунарасы.

Г

габарит мотоцикла
 гавань для спортивных лодок
 газеты спортивные
 газон футбольного поля

мотоциклдин габарити (белгилүү өлчөмдөрү, сырткы көрүнүштөрү).
 спорттук кемелер, кайыктар үчүн гавань (жай).
 спорттук газеталар.
 футболдук талаанын газону (чөптүү жер).

галоп
 гандикап
 гантели
 гаревая дорожка
 Гармо ледник
 Гармо пик
 гетры
 гигиена спорта
 гигиеническая гимнастика
 гидромодель
 гимнастика на производстве
 гимнастическая площадка
 гимнастическая стенка
 гимнастическая терминология
 гимнастическая школа
 гимнастические маты
 гимнастические рейтузы
 гимнастические снаряды
 гимнастический зал
 гимнастический праздник
 гимнастическое колесо

текирек (атчандар спортунда).
 гандикап (мелдешүүчү бир жакка (спортсменге) алдын ала убакыт, же аралыкты, же оорлукту утуш катарында берип мелдешүү, күчтүүлөргө теңөө максаты менен берилген жеңилдик).
 гантелдер (көнүүгүлөрдө, машыгууларда колдонулуучу салмактуу кол менен көтөрүү үчүн жасалган аспап).
 жүгүрүүчү жолчо (таш көмүрдүн күлү, майдасы төшөлгөн жол).
 Гармо мөңгүсү (Памир-Алай тоолору).
 Гармо тоо чокусу
 гетры (футбол оюнунда кийилүүчү башы, согончогу жок байпак).
 спорттун гигиенасы.
 гигиеналык гимнастика (эртең мененки гимнастика).
 гидромодель (суу үстүндө жүрүүчү моделдер).
 өндүрүштөгү гимнастика.
 гимнастикалык аянтча (снаряддар орнотулган жай).
 гимнастикалык дубалча.
 гимнастикалык терминдер.
 гимнастикалык мектеп.
 гимнастикалык маттар (төшөлгө).
 гимнастикалык рейтуздар (шымдар).
 гимнастикалык снаряддар (турник, брусья, кольцо ж. б.).
 гимнастикалык зал
 гимнастикалык майрам
 гимнастикалык дөңгөлөк

	(акробатикада колдонулат, ортосуна спортсмен түшүп түрлүү фигураларды иштейт).	гонки по ипподрому ночная лодка	ипподромдогу жарыштар. жарышуу кайыгы (моторлуу кайык да болот).
гипроспорт	гипроспорт (спорттук курулуштарды долбоорлоочу мамлекеттик институт).	ночные модели ночный автомобиль	жарышуу үчүн моделдер. жарышуу үчүн (атайы) жасалган автомобиль.
гири	гириялар (оор атлетикада).	гонщик	жарышуучу (бир нерсенин үстүндө, бир нерсе менен жарышып мелдешүүчү).
Главная школа физкультурного образования трудящихся	эмгекчилерге физкультура боюнча билимин берүүчү башкы мектеп	горное двоеборье	тоолук эки түр боюнча мелдеш (лыжа менен секирүү жана тоодон түшүү).
главный судья	башкы судья.	горнолыжная станция	тоодогу лыжа станциясы.
глетчер	глетчер (мөңгү).	горнолыжный спорт	тоодогу лыжа спорту.
гол	гол—оюнда алган очко (футболдо, хоккейде ж. б. спорт оюндарында топту кууп киргизе турган дарбаза жана дарбазага кууп киргизүү менен алган очко).	горный приют	тоого (атайы) салынган үй
голкипер	дарбазачы (мурун голкипер деп аталуучу).	горный узел	тоо түйүнү
гольф	гольф—спорттук оюндун бир түрү (жасалма тоскоолдор аркылуу топту таяк менен чуңкурларды көздөй айдай турган оюн).	городки	городки (спорттук оюн, аянтчага фигуралуу коюлган кичинекей таякчаларды (городки) таяк (бита) менен аянтчадан уруп чыгаруу оюну).
гонг	гонг (мелдештерде колдонулат, атайы жасалган табакчаны жыгач балка менен урганда үн чыгаруучу аспап. Мелдештин башталышын, аякташын, убактылуу токтотууну кабарлайт).	городок	шаарча (спорттук курулуштар).
гонки автомобилей	автомобилдердин жарышы.	городошная площадь	шаарча аянтчасы (узундугу 30—25 метр, туурасы 15—13 метр жана шарчаларды тизүү сызыгы 9×4 метр).
гонки автомоделей	автомобилдик моделдердин жарышы.	городошные фигуры	городканын фигуралары.
гонки лыжные	лыжалык жарыш (түз жердеги).	городской комитет по физкультуре и спорту	физкультура жана спорт боюнча шаардык комитет.
гонки на треке	тректеги жарыш (велосипед менен).	государственный тренер	мамлекеттик тренер.
гонки на шоссе	шосседеги жарыш (велосипед менен).	«Готов к труду и обороне СССР» (ГТО)	«СССРди коргоого жана эмгекке даяр бол» (ГТО).
гонки парусные	жел кайыктар жарышы.	грамота	грамота (спорттук сыйлык).
		гребля	кайыкта сүзүү.
		гребля на байдарках - и каноэ	байдарка жана каноэде сүзүү.
		гребная станция	кайыкта сүзүү станциясы.
		гребной бассейн	кайыкта сүзүү бассейни.
		греко-римская борьба	гректик-римдик (классикалык) күрөш.

гриф штанги

гроссмейстер

грот ледниковый
групповое катание
групповые полеты
групповые прыжки с парашю-
том
групповые упражнения

«дай»

дальние проплывы

«Даугава», ДСО

движение колонной

движение с лошадью
движение пловца

движение руками
двойка
дебют

«дельфин»

«дерби»
диспансер врачбно-физкуль-
турный
дистанция спортивная
добровольное спортивное об-
щество
дозаявка
дом физкультуры
домашняя гимнастика

«домбай»

штанганын грифи (оордук-
тар илинүүчү темир таяк).
гроссмейстер (шахматта жа-
на дойбудагы жогорку
наам).
мөнгү үнкүрү.
топтолуп муз тебүү.
чогулуп учуу (самолетто).
парашют менен топтолуп се-
кирүүлөр.
топ көнүүгүлөр.

Д

«бер» (аңчылар—аттуу спор-
тунда колдонулуучу сөз
«Мишенди» ыргыт деген
мааниде).

алыскы аралыкка сууда сү-
зүү.

ДСО «Даугава» (спорттук
коом Латвияда).

колонна менен жүрүш (аль-
пинизмде).

ат менен жүрүү.
сууда сүзүүчүнүн кыймылда-
ры.

колдор менен аракеттенүү.
эки кишилик кайык.

дебют (шахмат, дойбу оюн-
дарынын башталышы).

«дельфин» (сууда сүзүүнүн
бир түрү).

«дерби» (ат чабыш).
врачтык-физкультура дис-
пансери.

жарыш өткөрүлүүчү аралык.
ыктыярдуу спорттук коом.

кошумча заявка.
физкультура үйү.
үйдөгү гимнастика (гигиена-
лык эртең мененки гимнас-
тика).

«домбай» (кавказдагы аль-

домик охотничий
дополнительное время
дорвоз
ДОСААФ (Добровольное об-
щество содействия армии
авиации и флоту)

доска для плавания

доска счета
доска шахматная
достижение в спорте
«дракон»

дриблинг

дробовое ружье
десятиборец

десятиборье

детская спортивная школа

детский туризм
джигитовка
джиу-джитсу

Джомолунгма

«Динамо»
диплом
диск

дисквалификация

ийинисттик лагерь).
аңчылардын үйү.
кошумча убакыт (футболдо).
дарчы (өзбекче).
ДОСААФ (Армияга, авиа-
цияга жана флотко көмөк
берүүнүн ыктыярдуу
коому).
сууда сүзүү үчүн тактай (үй-
рөтүүдө, машыгууда кол-
донулат).

эсеп тактасы (баскетболдо).
шахматтык такта.
спорттогу жетишкендик.
«дракон» (жел кайыктын
бир түрү).
топту жерге ургулап алып
жүрүү

бытыралык мылтык
жеңил отлетиканын он түрү
(100 м, 400 м, 1500 м ара-
лыкка жүгүрүү, 110 м
барьердүү аралыкка жүгү-
рүү, бийиктикке шырмый
менен секирүү, ядрону,
дисканы, найзаны ыргы-
туу) боюнча мелдешүүчү,
көнүгүүчү спортсмен.

жеңил атлетиканын 10 түрү
(түрлүү аралыкка жүгү-
рүү, ыргытуу, секирүү бо-
юнча мелдеш).

балдардын спорттук мекте-
би.

балдардын туризми.
ат үстүндө ойноо.
джиу-джитсу (япондук эр-
кин күрөш).

Джомолунгма (Гималай тоо-
лорунун эң бийик чокусу).
«Динамо» (спорттук коом).
диплом (спорттук сыйлык).
диск (жеңил атлеткада ыр-
гытылуучу снаряд).
квалификациясыз калтыруу

диски штанги (спорттук наамынан, мелдешке катышуу укугунан ажыратуу).
 дробь штанганын дискалары (грифке илинүүчү оордуктар).
 ДССО бытыра.
 ДССО (ыктыярдуу селолук спорттук коом—ЫССК).
 дублеры дублерлор (запас оюнчулар, футболдо).
 двухсторонняя игра эки тараптуу, эки жактуу оюн

Е

единая всесоюзная спортивная классификация Бирдиктүү Бүткүл союздук спорттук классификация.
 ездок ат чабуучу
 «ерш» «ерш» (жел кайыктын бир түрү).
 естественные препятствия табийгы тоскоолдор (атчандар спортунда)

Ж

«Жальгирис» «Жальгирис» спорттук коом (Литвада).
 жеребьевка жеребьевка, таяк кармоо (мелдешүүчүлөрдүн өз ара беттешүүсүн аныктоо үчүн колдонулат).
 жердь (гимн) узун жумуру таяк (гимнастикалык снаряддын бир тетиги).
 жок жок (молдован оюну).
 жокей жокей (ат чабуучу, ат таптоочу).
 журналы спортивные спорттук журналдар.

З

«за» «тышкары» (спорттук оюндарда топ аянтчадан чыкты деген судьянын сөзү).

забег кезектеги жүгүрүү (жеңил атлетикада).
 забор дубал (атчандар спортунда колдонулуучу тоскоол).
 загар тотугуу, күнгө күйүү.
 задача шахматная шахматтык маселе.
 заезды на установление рекордов рекорддорду коюу үчүн жарыш (мото, вело, авто ж. б. спортто).
 закалывание денени чыйралтуу, чыңалтуу.
 заключительная часть урока сабактын (акыркы) корутунду бөлүмү.
 закончить трассу трассаны (мелдешти) аяктоо.
 закрытие соревнования мелдештерди жабуу.
 закрытый корт жабык корт (теннис ойноочу аянтча).
 замена игрока оюнчуну алмаштыруу.
 замечание игроку оюнчуга эскертүү жасоо.
 западно-американский прыжок батыш-америкалык секирүү (Америкадан келип чыккан бийиктикке секирүүнүн бир түрү).
 запасные игроки запастагы оюнчулар.
 записки судейские судьялардын жазуулары, калыс кишинин жазгандары.
 запись игры оюнду жазуу (баскетболдо).
 зарядка зарядка (гимнастикалык көнүгүүлөр).
 «за сеткой» «тордон тышкары» (волейболдо).
 заслуженный мастер спорта спорттун эмгек сиңирген мастери.
 заслуженный тренер СССР СССРдин эмгек сиңирген тренери.
 зачетная стрельба зачеттук атуу (мылтык атууда).
 зачетное время зачеттук убакыт (жеңил атлетикада).
 зачетный километр зачеттук километр (альпинизмде, сууда, велосипедде ж. б. спорттун түрлөрүндө болот).
 зачетный состав команды команданын зачеттук составы.

зачёт спортивный	спорттук зачет (командалык же жекечелик орун ээлөө үчүн белгиленген шартты аткаруу).
защита спортивная	коргоо, коруу, сактоо (дарбазаны, сетканы, өзүнүн позициясын сактоо).
защитная маска	сактоочу маска
защитник	коргоочу, сактоочу, сакчы (спорттук оюндарда)
защитные очки	көздү сактоо үчүн көз айнек (альпинисттер, туристтер ж. б. спортсмендер колдонушат).
заявка	заявка (спорттук мелдешке катышуу жөнүндө алдын ала билдирүү).
звания спортивные «звездник»	спорттук наамдар.
«Зенит», ДСО	«звездник» (кайыктардын бир түрү, классы).
зимние спортивные праздники	«Зенит», ДСО (спорттук коом).
зимние игры	кышкы спорттук майрамдар (лыжа, коньки, хоккей боюнча комплекстүү мелдештер).
зимний стадион	кышкы оюндар.
зимний туризм	кышкы стадион (үстү жабык).
знак класса	кышкы туризм.
знак поворота	класстын белгиси (кайыктардын түрлөрү класска бөлүнөт).
знаки нарукавные	бурулуш, кайрылыш үчүн белги.
знаки условные	колго тагынуучу белгилер (негизинен судьялардын кайсы милдетти аткаруусун билдирүүчү).
знамя спортивного общества	шартуу белгилер.
значки спортивные	спорттук коомдун туусу.
ЗНЭ мамацоба	спорттук значоктор.
зона передачи эстафеты	грузиндик шамдагайлыкты көрсөтүүчү оюн.
	эстафета берүү зонасы.

И

ИААФ — международная любительская легкоатлетическая федерация	ИААФ — жеңил атлетиканы сүйүүчүлөрдүн эл аралык федерациясы.
ИБФ — международная федерация хоккея с мячом	ИБФ — топтуу хоккейдин эл аралык федерациясы.
ИБВ — международная волейбольная ассоциация	ИБВ — волейболдук эл аралык ассоциация.
игра спортивная «игра»	спорттук оюндар.
игроки	«оюн» (волейболдо теннисте ж. б. спорт оюндарында оюндун бүтүшүн түшүндүрүүчү сөз).
игры в воде	оюнчулар (спорттук оюндарга футбол, хоккей, волейбол, баскетбол, теннис, бадминтон ж. б. катышуучулар).
игры на мотоцикле	суудагы оюндар (сууда ойноочу топ).
игры панамериканские	мотоциклдеги оюндар
ИЖФ — международная гимнастическая федерация	панамерикалык оюндар (америка континентинен өлкөлөрүнүн өз ара спорттун бир нече түрлөрү боюнча комплекстүү мелдеш).
измерение спортивных результатов	ИЖФ — гимнастикалык эл аралык федерация.
ИКТ — международная федерация каноэ	спорттук жетишкендиктерди, көрсөткүчтөрдү ченөө, эсептөө.
ИЛТФ — международная федерация тенниса	ИКТ — каноэлик эл аралык федерация (кайык).
индивидуальная тактика	ИЛТФ — теннистик эл аралык федерация
индивидуальное задание	жекече тактика.
индивидуальная тренировка	жекече тапшырма (спорт оюндарында бир гана оюнчуга берилүүчү тапшырма).
	жалгыз өзүнчө машыгуу жана тренердин спортсмен

инноходец
инсайд (полусредний нападающий)
институт физической культуры
инструктор физической культуры
инструктор туризма
инструктор альпинизма
«Интурист»
Инылчек (ледник)
ипподром
ирландский прыжок (тройной прыжок)
ИФР — международная федерация

Менен жекече сабак өткөрүүсү.
жорго.
ортоңку чабуул коюучу (футбол),
физкультура институту.
физкультура инструктору (физкультура боюнча уюштуруу, окуу, мелдеш иштерин өткөрүүчү адам).
туризм инструктору (туризм боюнча окуу, машыгуу жана мелдеш иштерин уюштуруу, саякаттарды башкаруучу адам.
альпинизм инструктору (альпинизм боюнча окуу, мелдеш, машыгуу иштерин уюштуруучу, тоого чыгуучуларга баш болуучу адам).
«Интурист» чет өлкөлүк туристер үчүн. Бүткүл союздук акционерлик коом (чет өлкөлөр менен Советтер Союзунда жана чет өлкөлөрдө туристтик жүрүш, саякат уюштуруучу уюм).
Инылчек (борбордук Тянь-Шандагы узундугу 59 км келген мөңгү).
ипподром (аттарды сыноочу, ат чабыш өткөрүлүүчү жай).
үч жолу секирүү (спортсмен бир буту менен секирип ошол буту менен жерге түшөт дагы ошол эле буту менен секирип экинчи буту менен жерге түшөт, экинчи буту менен секирип эки буту менен жерге түшөт. Ирландиядан келип чыккан).
ИФР — кайыкта сүзүүнүн эл

рация гребли
искусственные препятствия
испытание лошадей
ИСУ — международный союз конькобежцев
исходное положение
ИТТФ — международная федерация настольного тенниса
ИШУ — международный союз стрелкового спорта
ИУРУ — международный союз грибного спорта
«ИЫУД», ДССО
ИЯЮ — международный яхтовый союз

К
«Кайрат», ДССО
«Калев», ДСО
календарная игра
календарь спортивный
камзол
канал гребной

аралык федерациясы
атайы жасалган тоскоолдор (спорттук, женил атлетика, ат спортунда мелдеш өткөрүлүүчү жолго коюлуучу тоскоолдор).
аттарды сыноо (ат чабуу, ат секиртүү, атты качалкага чегип чабуу).
ИСУ — коньки тебүүчүлөрдүн эл аралык Союзу.
алгачкы, баштапкы абал (көнүүгүлөрдү жасоодон мурунку абал).
ИТТФ — стол үстүндөгү теннистин эл аралык федерациясы.
ИШУ — аткычтар спортунун эл аралык союзу.
ИУРУ — жел кайык спортунун эл аралык союзу.
«ИЫУД»- ДССО — ыктыярдуну селолук спорттук коом (Эстонияда).
ИЯЮ — эл аралык яхталык союз.

«Кайрат», ДСО — спорттук ыктыярдуну селолук коом (Казакстан).
«Калев», ДСО — Эстониядагы спорттук коом.
календардык оюн (спорттук иш чараларынын планына кийрилген оюн).
спорттук календарь (спорттук иш чараларын, мелдештерин жыл боюнча, айларга бөлүштүрүлүп жазылган).
кемсел (ат чабышта кийилүүчү ар түстүү кемсел).
кайыкта сүзүү үчүн канал

канат для лазания (атайын машыгуу жана мелдеш үчүн жасалган).

канат для перетягивания жогору чыгуу үчүн жоон аркан (гимнастикада).

канатная дорога для подъема лыжников тартыш үчүн аркан (гимнастикада).

канэ (түзүлүшүнө, формасына карата бир, эки кишилик калак менен айдалуучу спорттук кайык).

капитан команды команданын капитаны (башчысы жетекчиси, уюштуруучусу).

капитан яхтенный яхтанын капитаны (жел кайыктын жетекчиси, башкаруучусу).

капитан картули чидаобо грузин күрөшү.

категории спортивных судов (классификация) спорттук кайык-кемелердин категориялары (классификациясы) (спорттук бардык кайыктар, кемелер өзүнүн түзүлүшүнө, өлчөмүнө, салмагына ж. б. белгилерине карата класска бөлүнөт. Мисалы: байдарка-одиночка, бир кишилүү байдарка—калак менен сүзүүчү кайык).

категории трудности вершин тоо чокуларына чыгуунун кыйындыгынын категориялары (тоо чокулары 5 категорияга бөлүнөт. Мисалы, Победа — чокусу 5 б категориясында кирет).

каток жылгаяк (коньки тебүү үчүн муздуу аянтча).

кафедра физического воспитания и спорта дене тарбия жана спорт кафедрасы (жогорку окуу жайларда физкультура жана спорт боюнча окуу

качалка

квалификационные соревнования

«кехакультур»

килевая яхта
киножурнал спортивный
классификационные соревнования

классификация физических упражнений

классическая борьба
клееные лыжи

клинкер

клюшка хоккейная

книга рекордов и высших достижений

книга чемпионов

жана секциялык иштерди алып жүрүүчү кафедра): араба (эки дөңгөлөктүү жел толтурулган атка чегилүүчү эн эле жеңил араба, ат чабышта колдонулат).

квалификациялык мелдештер (спортто болуучу, кийинки мелдешке катышуу үчүн, белгилүү норматив аткарылуучу мелдеш). «кехакультур» — Эстонияда чыгуучу спорттук журнал (физкультура).

килдүү яхта.

спорттук киножурнал.

классификациялык мелдештер (спорттук разряддын нормасын жана талаптарын аткаруу үчүн болгон мелдештер).

физкультура көнүгүүлөрүнүн классификациясы (аткарууда болгон кыйынчылыгына карата көнүүгүлөрдүн бөлүнүшү).

классикалык күрөш.

желимделген лыжа (бир нече кабат жука тактайдан жасалган).

клинкер (кайыктын бир түрү).

хоккейлик клюшка (топту, шайбаны айдап жүрүү үчүн башы ийилген жука тактайдан жасалган таяк).

рекорддор жана жогорку жетишкендиктердин китеби (метр, килограмм жана минутаны көрсөтүүчү спорттун түрлөрү боюнча эң мыкты көрсөткүчтөр жазылуучу китеп).

чемпиондор китеби (мелдеште жеңип чыккан спорт-

ковер борцовский смендер жазылуучу килем (күрөшүүчүлөрдүн килем (өлчөмү 6 м×8 м×8 м жумшак килем).

ковер для вольных упражнений эркин көнүгүүлөр үчүн килем (гимнастикалык көнүгүүлөр өлчөмү 12 м×12 м келет).

кодекс шахматный шахматтык кодекс (шахмат оюнунун жобосу).

козел гимнастический гимнастикалык козел (атайы секирүү үчүн ар түрдүү бийиктикке орнотулуучу гимнастикалык снаряд).

кокебель кокебель (Крымда планердик спорттун өрчүгөн жери).

«Колгоспник», ДССО «Колгоспник», ДССО (Украинада).

«колесо в колесо» «дөңгөлөк дөңгөлөккө жана ша» (велосипед спортунда эң жакын алдыкы велосипедчинин арткы дөңгөлөгү тийишкендей болгон абал).

коллегия судейская судьялар коллегиясы (мелдешти өткөрүүчү спорттук судьялардын бир тобу).

коллектив физической культуры физкультура коллективи (заводдордо, фабрикаларда, мекемелерде, окуу жайларында, колхоз, совхоз, РТС ж. б. уюмдардагы бүткүл физкультура жана спорт иштерин алып баруучу баштапкы уюм).

«Колмеурне», ДССО «Колмеурне», ДССО (грузиядагы ыктыярдуу селолук спорттук коом).

колодки стартовые старттык калыптар (жеңил атлетикада кыска дистанцияларга жүгүрүүдө буттарга таяныч болуу үчүн

«Колтитесакан», ДССО

«Колхозникул», ДССО

«Колхозчу», ДССО

«Колхозчы», ДССО

кольца гимнастические

кольцевой маршрут

кольцевые дистанции

коляска

команда

командная игра

командное время

командное первенство

темирден жасалган калыптар).

«Колтнескан», ДССО (Аренинанын ыктыярдуу селолук спорттук коому).

«Колхозникул», ДССО (Молдовиядагы ыктыярдуу селолук спорттук коом).

«Колхозчу», ДССО (Кыргызстандагы ыктыярдуу селолук спорттук коом).

«Колхозчы», ДССО (Туркменстандагы ыктыярдуу селолук спорттук коом).

гимнастикалык алкак (гимнастикалык снаряд—зымга же арканга жыгачтан жасалып тагылган эки тегереке).

айланма маршрут (жүрүштүн бир жерден башталып ошол эле жерден бүтүшү).

тегеренип айланма дистанция (жарышууда старт менен финиш бир жерде болушу жана ошол аралыкты бир нече жолу айлануу).

коляска (мотоциклдин жанына бекитилген атайын киши отургуч жай).

команда (бир нече кишиден турган спорттук коллектив).

командалык оюн (жалгыз киши ойнобостон, бир нече кишиден турган коллектив ойноочу оюн).

командалык убакыт (жарышууда команданын бардык мүчөлөрүнүн көрсөткөн убактысынын суммасы).

командалык биринчилик

командное соревнование
командный зачет

команды
комбинация

комбинированная эстафета

Комитет по физической культуре и спорту при Совете Министров СССР

комплекс физических упражнений
комплексное плавание

комплексные соревнования

комплектование команд
конкур-иппик

конкурс (смотр физической культуры и спортивной работы)
конник-спортсмен
конноспортивный городок

(команданын биринчилиги үчүн күрөшүү).
командалык мелдеш.
командалык зачет (бүткүл команданын зачет алышы).
командалар (буйрук берүү).
комбинация (бир нече элементтерден, кыймылдардан, аракеттерден турган татаал көнүгүү).
комбинацияланган эстафета (атчан, кайыкта, велосипед ж. б. түрлөрдөн турган эстафета).
СССР Министрлер Советинин алдындагы физкультура жана спорт боюнча комитет - (мурда - өлкөдөгү физкультура ишине жетекчи жана контроль кылуучу мамлекеттик орган).
физкультура көнүгүүлөрүнүн комплекси.
комплекстик сууда сүзүү (сууда сүзүүнүн ар түрүнөн жана ар түрдүү жаштан жана жыныстан турган катышуучулардын мелдеш).
комплекстик мелдеш (ар кайсы спорттун бир нече түрүнөн жана аларга жыныстары, жаштары түрдүү болгон катышуучулардан турган мелдеш).
командаларды комплекстөө.
конкур-иппик (тоскоолдордон атты секиртүү).
физкультура жана спорт иштерин кароо конкурсу.
атчан спортсмен
атчандар спортунун шаарчасы (бул түргө таандык

конное поло

конспект урока физкультуры

контролер
контроль судейский
контрольная игра

контрольная карточка участника

контрольная линия

контрольная отметка

контрольное взвешивание

контрольное время

контрольно-спасательная служба

спорт курулушунун комплекси).
атчандар полюсу (ат менен ойноочу топ. Эки командага бөлүнүп, топту ат менен дарбазага кийирүү максатында ойнолот).
физкультура сабагынын конспектиси.
контролер (спорттук судья).
судьялык контроль.
контролдук оюн (команданын даярдыгын текшерүү үчүн болгон оюн).
катышуучунун контролдук карточкасы (спортсмендин өзгөчө айланма, тегерек аралыкты өткөндүгүн белгилөө үчүн түзүлгөн карточка).
контролдук сызык (жеңил атлетикада).
контролдук белги (жеңил атлетикада секирүүдө сызылат).
контролдук таразага тартылуу (күрөштө, оор атлетикада, бокста, ат чабышта ж. б. спортсмендин салмак категориясын тактоо үчүн жүргүзүлөт).
контролдук убакыт (жарышууда аралыкты өтүү үчүн берилген белгилүү убакыт).
контролдоо, куткаруу, сактоо кызматы (сууга түшүүчүлөрдүн, альпинист, туристтердин ж. б. спортсмендердин базага станцияга убактысында кайтып келишин контролдоочу жана кокустук болгондо жардам берүүчү командалар).

контрольный пункт (спортсмендердин өтүшүн белгилөөчү пункт).

контрольный срок (спортсмендердин, көбүнчө альпинисттердин базага кайтып келишин көрсөтүүчү мөөнөт).

конференция ДСО ДСО конференциясы (спорттук коомдордун эң жогорку органы).

конь гимнастический гимнастикалык конь (үстүндө ар түрдүү көнүгүүлөрдү жасоо жана секирүү үчүн арналган жасалга).

конь шахматный шахматтын аты (шахмат ойундагы фигура).

коньки коньки (темирден жасалып, бут кийимге бекитилип муз тебүү үчүн колдонулат, ал эки түрлүү болот).

конькобежный спорт муз тебүү спорту.

координация движений кыймылдарды координациялоо.

корда корда (үзүн тизгин менен аты айланга чаап үйрөтүү).

корзина корзина (баскетбол оюунда топту түшүрүү үчүн жиптен согулган атайы тор).

корнер (угловой удар) корнер бурчтан тебүү (футболдо).

корпус лошади аттын тулкусу.

корпус судна кеменин, кайыктын корпусу.

корпус буера буердин корпусу.

корректирующая гимнастика денени түзөтүүчү гимнастика.

корректор корректор (аткычтар спортундагы, спортсмендердин мишенге ок атканын тактап тургуч).

корт корт (теннис ойнолуучу жай).

картина д. Ампеццо картина д. Ампеццо (1959-жылы кышкы олимпиада өткөрүлгөн италиядагы жер).

костюм вратаря дарбазачынын костюму (шайбалуу хоккей оюнунда кийилүүчү атайы жасалган костюм).

костюм гимнаста гимнасттын костюму (рейтуза жана майкадан турат).

костюм для плавания. кох сууда сүзүү үчүн костюм. кох (армян оюну).

краги краги (автомотоспортсмендер үчүн жасалган мээлей).

краеведение туристское крайды туристтик таануу.

крайний защитник эң четки коргоочу, сактоочу (футболдо).

крайний нападающий эң четки чабуулчу.

«Красная звезда», ДСО ДСО «Красная звезда»

«Красное знамя», ДСО ДСО «Красное знамя»

красный спортивный интернационал кызыл спорттук интернационал (эң биринчи уюштурулган эл аралык уюм).

кроссмен кроссчу (кросско катышуучу, кроссто жүгүрүүчү спортсмен).

круг айлана, тегерекче.

круг беговой дорожки жүгүрүү жолчосунун айланасы, тегереги.

круг спасательный жардам берүүчү, сактап калуучу, куткаруучу тегерекче (пробкалык жыгачтын майдасы салынып тышы брезент менен капталган тегерекче (дөңгөлөк).

круг центральный борбордук айлана (футболдо, баскетболдо оюнду баштоо үчүн жасалган айлана).

круглогодичная тренировка жыл бою машыгуу

круглый стенд тегерек стенд (стендик атуучулар спортунда мишендердин жайгашканын жана аларды тегеренип, айланып атуунун бир түрү).

круговая система календаря календардын айланма системасы (бардык команда-

круговой способ
кружок
«Крылья Советов», ДСО
крытая арена
крючки
кубковая игра
кубок СССР по футболу
кубок СССР
курс судна
куртка самбиста
кылы
кэхалисед харьют
усед
лагерные спартакиады

лар (спортсмендер) бири-
бири менен беттешип чы-
гат, олимпиялык система-
да утулган (жеңилген) ко-
манда (спортсмен) мел-
дештен чыгат).
айланма түр (олимпиялык
системага караганда, мел-
дешке катышуучулар бар-
дыгы өз ара беттешишет).
ийрим (моделдерди куруу
жана спорттук машина-
ларды үйрөнүү боюнча).
ДСО «Крылья Советов».
жабык арена (мелдеш өткө-
рүлүүчү жай).
кайырмактар (балыкчылар-
да).
кубок үчүн оюн.
футбол боюнча СССРдин ку-
богу (1936-жылдан бери
өткөрүлүүчү футбол боюн-
ча мелдеш. Олимпиялык
система боюнча өткөрү-
лөт).
СССРдин кубогу (спорттун
бир нече түрлөрү боюнча
өткөрүлүүчү мелдеш).
кеменин, кайыктын курсу
(багыты).
самбисттин күрмөсү (калың
материалдан бир нече ка-
батталып тигилген жөндүү
кыска күрмө).
бир буттап секирүү (якут-
ча).
дене тарбия көнүгүүлөрү
(эстончо).

Л

лагердик спартакиадалар
(пионерлер лагеринде
спорттун бир нече түрлөрү
боюнча өткөрүлүүчү мел-
дештер).

лагерь
ладья
лазание
ласты
левый полузащитник
левый защитник
«легкая атлетика»
легкий вес участника
легкая атлетика
легкоатлет
легкоатлетическая дорожка
легкоатлетическая площадка
легкоатлетический манеж
легкоатлетическое спортивное
ядро
легчайший вес

лагерь (спорттук курулуш-
тар).
ладья (шахмат оюнундагы
фигура).
жогору чыгуу (гимнастика-
да).
ласттар (резинадан жаса-
ган өрдөк, каздын бутуна
окшош сууда сүзүүнү үй-
рөнүү үчүн жана машыгуу
үчүн жасалган аспап).
сол жардамчы коргоочу, сак-
тоочу (футболдо).
сол коргоочу.
«жеңил атлетика» (спорттук
журнал).
катышуучунун жеңил салма-
гы (күрөштө 62 кгдач
67 кгга чейин, бокста
57 кгдан 60 кгга чейин,
оор атлетикада 60 кгдан
67 кгга чейин).
жеңил атлетика (ар түрлүү
аралыкка жүгүрүү, бийик-
тикке, узундукка секирүү
жана жеңил атлетикалык
снаряддарды ыргытуу түр-
лөрү кирет).
жеңил атлет (жеңил атлети-
ка менен машыгуучу
спортсмен).
жеңил атлетикалык жолчо
(жүгүрүү үчүн).
жеңил атлетикалык аянтча.
жеңил атлетикалык манеж
(үстү жабык, негизинен
кышында машыгуу үчүн
арналган спорттук куру-
луш).
жеңил атлетикалык спорттук
ядро (атайы жеңил атле-
тика боюнча мелдеш өткө-
рүлүүчү жай).
эн жеңил салмак (күрөштө
52 кгдан 57 кгга чейин,

ледник
 ледоруб
 «Лело»
 ЛЕНА (Европейская лига плавания)
 Ленина пик
 Ленинградский ордена Ленина и Красного Знамени институт физкультуры им Лесгафта
 лента финишная
 лента чемпиона
 летние кроссы
 летние игры
 летний спортивный сезон
 летний туризм

боска 51 кгдан. 54 кгга чейин, оор атлетикада 56 кгга чейин).
 мөнгү.
 муз чапкыч (альпинисттер колдонуучу чукулдук).
 «Лело» (Грузиядагы спорттук газета жана атчан ойноочу топ).
 ЛЕНА (Европалык сууда сүзү лигасы).
 Ленин атындагы тоо чокусу (Памир-Алайда, бийиктиги 7134 метр).
 Лесгафт атындагы Ленин жана Кызыл Туу ордендүү ленинграддык физкультура институту (1916-жылы уюштурулган өлкөбүздөгү эң алгачкы физкультура окуу жайы, 1938-жылы физкультура кадрларын даярдоодогу жогорку жетишкендиктери үчүн Ленин ордени менен жана Улуу Ата Мекендик Согушка активдүү катышкандыгы үчүн Кызыл Туу ордени менен сыйланган).
 фиништик лента (жеңил атлетикада жүгүрүүдө марага тагылуучу лента. Биринчи болуп келген спортсмен үзөт).
 чемпиондун лентасы (жеңүүчүлөрдү сыйлоо үчүн ийин аркылуу көкүрөккө тагылуучу жазы кызыл лента).
 жайкы кросстор.
 жайкы оюндар.
 жайкы спорттук сезон (спорт мелдештери өткөрүлүүчү убак).
 жайкы туризм.

летное полё
 «летучий голландец»
 лечебная физическая культура
 ЛИГХ — международная хоккейная федерация лидер
 «линия»
 линия ворот
 линия защиты
 линия нападения I
 линия нападения II
 линия огня
 линия финиша

учуучу талаа (самолеттор, планерлер).
 «учуучу голландец» (жел кайыктардын бир түрү, классы).
 дарылоочу физкультура (физкультура көнүгүүлөрүнүн атайы комплекси колдонулуучу гимнастика).
 ЛИГХ — эл аралык хоккейлик федерация лидер (спорттук мелдеште биринчи, алдыда башчы болуп бараткан спортсмен).
 «линия» (волейбол ойнунда аянтча белгиленген сызыктар, оюндун шарты бузулганда же топ туура жобо боюнча «сызыкка» түшкөндө айтылуучу сөз).
 дарбаза сызыгы (футбол оюнда дарбазаны басып өтүүчү сызык).
 коргоо сызыгы (волейболдогу аянтчаны бөлгөн сызык жана коргоочу оюнчулардын катары).
 I чабуул коюу сызыгы (волейболдогу аянтчаны бөлүүчү сызык).
 II чабуул коюучу сызык (чабуул коюучу спортсмендердин катары).
 ок атуу сызыгы (аткычтар спортундагы мелдеште катышуучулардын бир катардан ок чыгаруучу сызыгы).
 финиш сызыгы (мелдештин аягында мараны белгилөөчү сызык. Фиништик лента менен).

лицевая линия
личное первенство

личный результат
лодка спортивная

лодка учебная

«Локомотив», ДСО
«Локомотив»

лондонская олимпиада

лыжехранилище
лыжи
лыжная база
лыжная мазь

лыжная станция
лыжник
лыжник-гонщик

лыжник-прыгун

лыжные ботинки

лыжный костюм
лыжный лифт

лыжный спорт

мандайдагы, алдыдагы сы-
сыз (капталдагы сызыкка
вертикалдуу сызык).

өздүк, жекелик биринчилик
(өздүк жана командалык
орун үчүн мелдешке каты-
шуу).

өздүк, жекече жетишкендик.
спорттук кайык (мелдеш
үчүн).

үйрөнүү кайыгы (окуу-ма-
шыгуу максатындагы
кайык).

ДСО «Локомотив»
«Локомотив» (кавказдагы
альпинисттик лагерь).

лондондук олимпиада (1948-
жылы болгон).

лыжа сакталуучу жай.

лыжалар.

лыжалык база

лыжа майы (лыжага кар
жукпай жакшы сыйгал-
сын үчүн колдонулуучу
атайы даярдалган май-
лар).

лыжа станциясы.

лыжачы.

лыжачы-гонщик (түз жерде-
ги мелдешке катышуучу).

лыжада секирүүчү (трамп-
линден лыжа менен секи-
рүүчү).

лыжалык ботинкалар (атайы
лыжа бекитүү үчүн тигил-
ген бут кийим).

лыжа костюму.

лыжалык лифт (лыжачылар-
ды көтөрүүчү механизм).

лыжа спорту (ар түрдүү ара-
лыкта жүгүрүү, трамплин-
ден секирүү жана тоодон
түшүү түрлөрүн бириктир-
ген спорт).

лыжный туризм
любительский спорт

лыжа туризми.
сүйүүчүлөрдүн спорту (спорт-
ту кесип кылбастан, ден
соолук, үчүн, активдүү дем
алуу үчүн машыгуучулар.
СССР Союзунда профес-
сионалдык спорт жок. Жа-
лаң гана сүйүүчүлөр спор-
ту бар).

М

магnezия

макет футбольного поля
малая эстафета

малокалиберное оружие

малый теннис

марафон гребной

марафонский бег

марафонское плавание

марка велосипеда
марка мотоцикла
маркировка пути

маршрут

магnezия (гимнастар, оор
атлеттер колдоруна шы-
боочу ак порошок).

футбол талаасынын макети.
кичине эстафета (400×300×
200×100 м. аралыкта төрт
этаптан турган эстафета).

кичине калибрдүү курал жа-
рак (спорт тапанчасы,
мылтык).

кичине теннис (кичирейтил-
ген аянтча жана жеңилде-
тилген жыгач ракета ме-
нен ойнолуучу теннис).

кайыкта калак менен мара-
фондук сүзүү (алыс, узак
аралыкка кайыкта сүзүү).
марафондук чуркоо (узунду-
гу 42 км 195 м болгон ара-
лыкка жүгүрүү).

марафондук сууда сүзүү
(алыс, узак аралыкка суу-
да сүзүү).

велосипеддин маркасы.
мотоциклдин маркасы.
жолду маркировкалоо (ту-
ризмде басып өтүп бара
жаткан жолду белгилеп,
жолго белги таштап ке-
түү).

маршрут (спортсмендин ба-
сып өтүүчү жолу).

Маршрутная комиссия маршруттуу комиссия (а.т. пинизмде, спортсмендердин тоого чыгуучу жолун карап жана ага уруксат берүүчү комиссия).

«марш» «марш» (старттык команда, жарыштын башталышы, спортсмендерге жүгүрүүгө уруксат берүү командасы).

маска вратаря дарбазачынын маскасы (шайбалуу хоккейде кийилүүчү маска).

маска фехтовальная фехтовалдык маска (бет жагында темир тору бар баш кийим).

массовые игры массалык оюндар.

мастер спорта СССР спорттунун мастери (спорттун түрү боюнча нормаларын аткарган, жогорку жетишкендиктерди жана устаттыкты көрсөткөн спортсмендерге берилүүчү наам).

мат I мат (шахмат оюнунда «король» фигурасынын жүрүүгө, көчүүгө жол жок болушу, утулушу).

мат II мат (гимнастикада спортсмендин көнүгүү аткаруусунда коопсуздук үчүн төшөлүүчү олпок).

матч матч (спортто традициялык түрдө дайыма болуучу жолугушуу, беттешүү мелдешин).

матч-турнир шахматный шахматтык матч-турнир.

медаль медаль (спорттук мелдеште жеңүүчүлөргө тапшырылуучу сыйлык).

медцинбол медицинбол (машыгуу үчүн колдонулуучу ичине кум, чүпүрөк, пакта толтурулган топ).

медицинские группы медициналык топтор (окуу жайларда окуучулардын

международные спортивные связи международные спортивные состязания международные правила международный класс мельбурнская олимпиада «Металлург», ДСО миля морская минутный перерыв

многоборье многодневник

модельный спорт

МОК — международный олимпийский комитет мост борцовский

мост гимнастический

моторная лодка моторная яхта мототрек

мотоцикл

ден соолугуна карата окуу машыгуу үчүн бөлүнөт).

эл аралык спорттук байланыштар.

эл аралык спорттук мелдештер.

эл аралык эрежелер (спорттун түрлөрү боюнча)

эл аралык класс (яхталардын классы)

мельбурндук олимпиада ДСО «Металлург».

дениздик миль.

минуталык эс алыш (баскетбол оюнунда).

десятиборье деген мааниде.

көп күндөргө созулган (велосипед, мотоцикл) мелдешке катышуучу.

моделдер спорту (автомобилдин, самолеттордун, кемелердин ж. б. түзүлүшү боюнча өзүнө окшош кылып эң эле кичирейтилген кеби. Түрлүү моделдер боюнча мелдеш өткөрүлөт).

МОК — эл аралык олимпиялык комитет.

күрөшүүчүнүн көпүрөсү (шарттуу түшүнүк, бир күрөшүүчүнүн чалкалап жатканда бели, далысы жерге тийбей турат).

гимнастикалык көпүрө (гимнастика ойноочунун колу жана буту менен чалкалап турушу).

моторлуу кайык.

моторлуу яхта.

мототрек (мотоциклдер менен жарышуу үчүн жасалган тегерек, айлантма).

мотоцикл (кыймылдаткычына карата 5 класска бөлүнөт).

мотоциклетный спорт

мотоциклетный клуб

мотоциклетные лыжи
мотоциклист

мяч

мяч вводится в игру

мяч вышел за пределы поля

на грудь сзади

на двое ворот

наездник
наклоны

наколенник

«налево»

налокотник

мотоцикл спорту (мотоцикл-де кросс, көп күндүк жарыш, мотоцикл башкаруунун устаттыгын көрсөтүү, ипподоромдук жарыш ж. б. түрлөрү кирет).

мотоциклдик клуб (мото-спорт боюнча окуу, машыгуу иштерин жүргүзүүчү мекеме).

мотоциклдик лыжалар.
мотоциклист (башкаруучу, айдоочу).

топ (спорттук оюндарда колдонулуучу формасы, өлчөмү, салмагы бар жана ар түрдүү буюмдан иштелген топ).

топ оюнга кийрилди (футболдо оюндун башталышы же аянтчадан чыккан топту кайра футбол талаасына кийрүү түшүнүгү).
топтун чектен чыгышы.

Н

көкүрөгүн алдыга чыгаруу (жеңил атлетикада жарышуучулардын финишке кандайча келгендигин көрсөтөт).

эки дарбазага (футболдо, хоккейде эки жактык оюну).
ат чабуучу, атчан адам.
энкейүү, чалкалоо (гимнастикада)

тизеге кийгич (резиналуу кездемеден жасалат).
«солго» (волейбол оюнунда топту кимге берүү керек экендигин түшүндүрөт).

чыканакка кийгич (резиналуу кездемеден жасалып,

нападающий

«направо»

народная гребля

народные спортивные праздни-ки

на спине плавание

«на старт»

настольный теннис

Национальный олимпийский комитет СССР
начальник дистанции

«Нефтяник», ДСО
неявка
нижний борец
низа
ничья

көбүнчө кол ойноок болгондор кнет).

чабуулчу (спорттук оюндарда).

«онго» (волейбол оюнунда топту кимге берүү керек экендигин түшүндүрөт).
кайыкта сүзүү (жөнөкөй кайык).

элдик спорттук майрамдар.

чалкалап сууда сүзүү (сууда сүзүүнүн бир түрү).

«стартка» (старттык сигнал, жарышуучуларды мелдештин башталыш жерине чакыруучу сигнал).

стол үстүндөгү теннис (бийиктиги 0,76 метр, узундугу 2,74 метр, туурасы 1,3 метр болгон тең экиге бөлүнүп, ортосуна 15,25 см. бийиктикке стол үстүнө тартылган тордон өлчөмү 11,24—12,0 см целлулоид топту ракетка менен ашыра ойноочу спорттук оюну).

СССРдин улуттук олимпиялык комитети.

дистанциянын (аралыктын) начальниги (жеңил атлетикада, мотоцикл, велосипед ж. б. спорттун түрлөрүндө мелдеш өтүүчү дистанцияны (аралыкты) өлчөп, катышуучулар адашпас үчүн белги коюп жана дистанцияны жобого карата жабдуучу киши).

ДСО «Нефтяник»,
мелдешке келбей калуу.
астындагы күрөшчү.
найза (азербайжанча).
тең чыгыш (жеңише албай калуу).

НМС — научно-методический совет

Илимий методикалык совет (физкультура боюнча илимий методикалык иштерди жүргүзүүчү коомдук мекеме).

нокаут нокаут (боксчунун ээси ооп жатып калышы).

нокдаун нокдаун (боксчунун беттешүүдөгү тизелеп жерди колу менен таянып калышы).

номер участника соревнований мелдешке катышуучунун номери.

О

обводка алдап алып өтүү (топту тосуп турган оюнчунун жанынан алдап өтүү).

обгон озуп өтүү.

областной комитет по физической культуре физкультура жана спорт боюнча областтык комитет.

обманная передача жалган, калп берүү.

обманное действие жалган, калп аракет.

обманный удар жалган, калп уруу.

обманное движение жалган кыймыл (жанындагы спортсмендин көңүлүн, оюн башкага буруу үчүн жасалган кыймыл).

обмер спортивных судов спорттук кеме-кайыктарды өлчөө.

обод обод (теннистик ракетанын, велосипеддин, мотоциклдин ж. б. спорттук жабдыктардын негизги деталы, дөңгөлөгү).

«обонм» «экөөңөргө тең» (эки спортсменге тең берилген эскертүү) күрөштө, бокста ж. б.

оборудование старта стартты жабдуу.

оборудование финиша финишти жабдуу.

обруч обруч (жеңил дөңгөлөкчө-гимнастикалык снаряд).

обтирание сүртүнүү (эртең мененки гимнастикадан кийин

муздак суу менен денени чыналтуу, чыйралтуу үчүн сүртүнүү).

обувь спортивная спорттук бут кийим.

обучение окутуу, үйрөнүү.

общая физическая подготовка денени чыңдоо (көңүгүүлөр, машыгуулар жолу менен).

общеразвивающие упражнения денени чыңдоочу көңүгүүлөр (дененин бардык мүчөлөрүнө таасир кылуучу көнүүгүлөр).

общий старт жалпы старт (жарышуучулардын бардыгы бир жол менен мелдешти бирдей башташы).

объединенный коллектив физкультуры бириктирилген физкультура коллективи (майда физкультура коллективдеринин бириктирилиши).

обязательная программа милдеттүү түрдө аткарылуучу программа.

обязательные упражнения милдеттүү түрдө аткарылуучу көнүүгүлөр (мелдешке катышуучунун гимнастикада өзүнүн оюнан түзгөн көнүгүүлөрдөн тышкары, көнүгүүлөр).

одежда спортсмена спортсмендин кийими (спорттун түрлөрүнө таандык болгон спорттук кийимдер).

одиннадцатиметровый удар он бир метр жерден тебүү (бир жактын спортсмени одоно түрдө оюндун жобосун бузгандыгы жана өзүнүн штрафтык аянтчасында, дарбазасында башка оюнчу кол менен ойногондугу үчүн, ошол эле команданын дарбазасына 11 метр алыстыктан топ тебүү).

одиночная встреча жекеме-жеке кездешүү (теннис, стол үстүндөгү теннисте жалгыздан мелдешүү).

однодневник бир күндүк (бир күндүк гана мелдешке катышуучу велосипедчини, мотоцик-листти атайт).

одностволка мылтык

олень бугу (бугунун келбети жасалган бута).

олимпиада шахматная шахматтык олимпиада (эл аралык командалык мелдеш).

олимпийская арена олимпиялык арена (олимпиялык мелдештер өткөрүлүүчү жайлар).

олимпийская система жетишкендиктерди, натыйжаларды баалоонун олимпиялык системасы.

олимпийская эстафета олимпиялык эстафета

олимпия олимпия (олимпиялык оюндардын биринчи жолу өткөрүлгөн Грециядагы жердин аты).

определение победителя жеңүүчүнү аныктоо

опробование снаряда снарядды көрүү (гимнастикада мелдештен мурда снаряддарда көнүүгү жасап көрүү).

оптический прицел оптикалык прицел (шыкаалагыч, мээлегич аспап).

«опустить» «түшүр» (оор атлетикада штанганы туура көтөргөндөн кийин берилүүчү команда).

организация физической культуры и спорта в СССР СССРде физкультура жана спортту уюштуруу (физкультура окуу жайларында өтүлүүчү атайын окуу курсу).

ортопедическая рукоятка ортопедикалык тутка, сап (пистолеттерде атайы бир кишинин колу үчүн жасалган тутка, сап).

оружие спортивное спорттук курал-жабдык

осанка спортивная спорттук келбет.

основная гимнастика негизги гимнастика (бардык жаштагы жана жыныста-

основная стойка

основная часть урока

основные прыжки

остановка игрока

остановка игры

остановка мяча

отборочное соревнование

отделение физического воспитания при педагогическом училище

открытая трасса

открытое первенство

открытое соревнование

открытое судейство

открытый ковер

открытый ринг

«Отличник физической культуры»

гы адамдар машыгуучу гимнастика).

негизги туруу (түз туруу). сабактын негизги бөлүмү (снарядда же снаряд менен көнүгүүчүлөрдү үйрөтүү, машыктыруу бөлүмү). негизги секирүүлөр (стиль менен секирүү).

оюнчуну токтотуу.

оюнду токтотуу.

топту токтотуу.

тандоо үчүн жүргүзүлүүчү мелдеш (курама, тандалма команда түзүү үчүн эн мыкты спортсменди аныктоочу мелдеш).

педагогика окуу жайынын алдындагы дене тарбия бөлүмү (орто билимдүү физкультура адистерин даярдап чыгарат).

ачык трасса (мелдеш өткөрүлгөндө, трассанын көрүнүп турушу, ачыктыгы, белгилүү экендиги).

каалоочулар катышуучу мелдеш.

биринчилик үчүн калоочулардын бардыгы катышуучу мелдеш.

мелдештердин жыйынтыгын ошол замат билдирүү.

ачык килем (күрөшүү үчүн катышуучуларды чектебөө, каалоочулардын ден соолугу жагынан туура болсо бардыгы катышат).

ачык ринг (бокс мелдешине атайын даярдыгы бар каалаган спортсмендердин ага бардыгы катышат).

«Физкультуранын отличниги» (физкультура иште-

отскок мяча	ринде эмгеги синген адистер сыйлануучу значок). топтун кайта секириши, ыргышы.
офсайд (вне игры)	оюндан тышкары (футбол оюнунда).
охотничий спорт охотничье хозяйство охотничьи лыжи оценка прыжка	аңчылык кылуу спорту. аңчылык чарбасы. аңчылык лыжасы. көнүүгүлөрдү баалоо (баллдык, очколук система боюнча). секирүүнү баалоо. очко (баалоо системасы).
оценка упражнений очко	

П

павильон спортивный паaddock	спорттук павильон паaddock (спорттук курулуш, аттарды үйрөтүүчү атайын курулган жай).
палатка	палатка (альпинисттер, туристтер колдонулуучу атайы материядан жасалган бир жана бир нече кишилик чатыр).
палки	таяктар (гимнастикалык таяк, лыжалык таяк ж. б.).
параллельные брусья	параллель коюлган брустар (гимнастикалык снаряд)
параллельный зачет	параллель өткөрүлүүчү зачет (мелдеште негизги зачеттон тышкары дагы, кошумча зачет).
парашютный спорт	парашют спорту (парашют менен ар түрдүү бийиктиктен жалгыз, группа менен, түн ичинде жана парашютту белгилүү убакытка чейин ачпай белгилүү бир жерге ж. б. секирүүлөр).
парашют спортивный	спорттук парашют (атайы жасалган парашют).

парикаоба	парикаоба (грузинче таяк менен чабышуу).
паркур	паркур (ат менен секирүүдө тосколдордун ориентулган системасы).
парная встреча	экиден беттешүү (мелдешүү, мисалы, стол үстүндөгү теннисе эки экиден болуп ойноо).
парная мишень парное катание	кош мишень. коштошуп муз тебүү (коньки менен муз тебүүдө кездешет).
партер	партер (күрөштө килемдин үстүндө жатып, тизелеп күрөшүү).
партерная гимнастика	партердик гимнастика (снарядсыз, жерде аткарылуучу гимнастика).
партнер	партнер (спорт оюнун ойной турган экинчи бир жолдошу).
парус	парус (кемелерде, кайыктарда материядан жасалган түрлүү формадагы жана өлчөмдөгү желди, шамалды тосуучу).
парусный спорт	парустук спорт (парус менен жүрүүчү кемелерди, кайыктарды башкаруу жана аларда мелдеш өткөрүү спорту).
парусный туризм	парустук туризм (жел кемелер, жел кайыктар менен саякат кылуу).
пасс	пасс (топту жолдошуна берүү, тебүү, ыргытуу).
паспорт оружия	куралдын, жабдыктын паспорту.
паспорт спортивного сооружения	спорттук курулуштун паспорту.
пат	пат (шахмат оюнунда жеңүү үчүн мүмкүнчүлүктүн жоктугу, мат жарыялай албастык).

«Пахтакор», ДССО	ДССО «Пахтакор» (Ўзбек-стандагы селолук спорт-тук коом).
пенальти (одиннадцатиметровый удар)	к. одиннадцатиметровый удар.
первенство	биринчилилик (мелдештин түрү).
первовосхождение	биринчи чыгуу (тоонун чокусуна биринчи болуп чыгуу, альпинизмде).
первопрохождение	биринчи өтүү (ашуулардан биринчи болуп өтүү, альпинизмде).
перевал	ашуу (альпинизмде, кыйынчылыгына карата категорияларга бөлүнөт).
перевес на поле	талаада үстөмдүк кылуу (футболдо).
передача эстафеты	эстафетаны берүү.
перезаявка	кайра арыздануу (мелдештерге бир катышуучунун ордуна башка катышуучуну же катышуучуну бир түрдөн башка түргө катышуусун билдирүүчү арыз).
«перекидной»	«перекидной» (жеңил атлетикада бийиктикке секирүүнүн бир стили).
перекладина	турник — гимнастикалык снаряд.
перекладина футбольных ворот	футбол дарбазасынын үстүнө коюлган туура жыгач, устун.
перелезание	ашып түшүү (гимнастикада, кээ бир снаряддардан ашып түшүү).
переменный бег	алмашма жүгүрүү (ар түрлүү темп менен жүгүрүү, жеңил атлетикада).
перерыв в игре	оюндагы эс алыш.
пересеченная местность	ойлуу, дөңдүү жер (көбүнчө кросс боюнча мелдеш өткөрүлүүчү жер).
перестроения	кайра тизилүү (гимнастикада, бир тизилишти атайы

перестрелка

перетренировка

перезутомление

перехватывание ракеты

переходное заявление

«перешагивание»

персональная опека

пешеходный туризм
пешка

«Пик Победы»

пинг-понг (настольный теннис)

пирамида

жол менен команда менен кайра башкача тизүү. Мисалы, бир катарды эки, үч, төрт катарга тизүү).

кайра аттыруу (атуу спортунда жеңүүчүнү аныктоо үчүн кайрадан аттыруу).

ашыкча машыгуу (өлчөмсүз көп нагрузка менен машыгуудан пайда болуучу спортсмендин абалы).

өтө чарчаш (ашыкча машыгуудан пайда болуучу абал).

стол үстүндөгү теннисте ойноп жатып, ракетаны бир колдон экинчи колго алып ойноо.

каторулуу үчүн арыз (спорттук бир коллективден, командадан экинчи коллективге, командага өтүү үчүн арыз).

аттап өтүү, секирүү (жеңил атлетикада бийиктикке секирүүнүн бир түрү).

персоналдык сактоо (спорттук оюнда бир оюнчу экинчи жактын оюнчусун сактоо, ага топ бербөө, тоскоолдук кылуу).

жөө жүрүү туризми.

пешка (шахмат оюнундагы дойбу, эң кичинекей, жөнөкөй фигура).

«Жеңиш» тоо чокусу (борбордук Тянь-Шандан орун алган чоку, бийиктиги 7439 метр).

пинг-понг (стол үстүндөгү теннис).

пирамида (гимнастардын, спортсмендердин ар түрдүү абалда, бийиктикке жана кеңдикке, фигура-

пирс ралуу түзүлүштөрдү жаса-
шы).

питательный пункт пирс (кемелердин, кайыктар-
дын токтоочу, туруучу же-
ри).

«Пищевик», ДСО тамактануучу пункт (лыжа,
велосипед ж. б. спорттун
түрүндө алыс, узак ара-
лыкка жарышууда спорт-
смендерге тез сиңүүчү (ка-
као, глюкоза ж. у. с.) та-
мак берилүүчү пункт).

плавание ДСО «Пищевик».

плавательная дорожка сууда сүзүү (спорттун бир
түрү).

плавательная подготовка сууда сүзүүчү жолчо (мел-
дешүүчү ар бир спортсмен
башкага тоскоол кылбас
үчүн жыгач менен бөлүн-
гөн жолчо менен сууда сү-
зөт).

плавательно-гребная станция сууда сүзүү даярдыктары,
сууда сүзүү кайыкта жүрүү
станциясы.

плавание на боку капталдап сууда сүзүү (суу-
да сүзүүнүн түрү).

план игры оюндун планы (спорт оюн-
дарында экинчи жактын
тактикалык даярдыгына
жараша мурдагы түзүлгөн
биринчи команданын ара-
кет планы).

планер спортивный спорттук планер (моторсуз,
аба агымдарын пайдала-
нуу менен учуучу канат-
туу жеңил аппарат, өзүнүн
салмагы, өлчөмү боюнча
бир нече класстарга бөлү-
нөт).

планерист-спортсмен планерчи-спортсмен (пла-
нер спорту менен машы-
гуучу).

планерный спорт планердик спорт (планер-
лердин курулушун жана
аны башкаруу, алыс ара-

плинт

площадка
площадь ворот
площадь вратаря

повороты

повязка борцовская

подача

подающий
подвижные игры

подводная охота

лыкка, бийиктикке жана
көп убакыт учууну максат
кылган спорттун бир түрү.
Бул боюнча дайыма бүт-
күл союздук жана эл ара-
лык мелдеш өткөрүлүп ту-
рат).

плинт (гимнастикалык сна-
ряд, секирүү үчүн колдо-
нулат).

аянтча (спорттук аянтча).
дарбазанын аянты.
дарбазачынын аянты (шай-
балуу хоккейде, дарбазачы
колу менен ойноого
акысы бар аянт).

бурулуштар, кайрылыштар
(жарышууда белгилүү
аралыктан кийин спорт бе-
рилген жерге же финишке
кайрылуучу, бурулуучу
жер).

күрөшүүчүлөрдүн чүпүрөгү
(күрөшүүчү спортсмендер
килемге чыкканда бутта-
рына байлануучу түстүү
чүпүрөк).

топту берүү (оюндун башта-
лышында топ берүү, же
топту оюнга киргизүү же
топту экинчи оюнчуга бе-
рүү).

топтуу берүүчү.
аракеттүү, кыймылдуу оюн-
дар (спорттук оюндардай
эмес, эң эле жөнөкөй жо-
бо менен классификация-
ланбоочу, башкача айткан-
да, разряд берилбөөчү
спорт оюндарына окшош
балдар ойноочу оюндар).

суу түбүндөгү аңчылык
(атайы кислороддуу мас-
ка жана ласттарды кийип,
атайы жасалган жаа ме-

подводящие упражнения	Иен суу астында балыктарды атуу). жакындатуучу көнүгүүлөр (негизги татаал көнүгүүлөрдү үйрөнүү үчүн, ошол көнүгүүлөрдүн элементтери бар, жөнөкөй көнүгүүлөр).
подготовительная часть урока	сабактын даярдоо бөлүмү (сабактын негизги бөлүмүнө денени эркин көнүгүүлөр аркылуу даярдоочу бөлүм).
подготовительные упражнения	даярдоочу көнүгүүлөр (негизги снаряддык же партерлик көнүгүүлөрдү үйрөнүү үчүн даярдоочу көнүгүүлөр).
подготовка физическая	физкультуралык даярдыктар.
подкидная доска	ийилгич такай (акробатикада секирүүчү колдонуучу такай).
подкидная сетка	ыргытуучу тор (резинка аралашкан материалдан жасалган акробаттык секирүүлөр үчүн колдонулуучу тор).
поднимание	көтөрүү (оор атлетикада штангалык гирлерди жана башка салмактагы нерселерди көкүрөктөн жогору көтөрүү).
поднимание штанги на грудь	штанганы көкүрөккө чейин көтөрүү (штанганы көтөрүү кыймылынын бир элементи).
подножка подход	бутту чалып күрөшүү. жанына келүү (гимнастикалык снаряддарда көнүгүү аткарууда снарядга өзүнчө тартип менен жанына келүү).
подъемы	өрлөр (лыжа спортунда түз жерден дөңгө, өргө, тоого

поза (положение тела)	чыгуулар). поза (дененин абалы, турчүшү; көнүгүүлөрдү аткарууда дененин ар түрлүү абалда болушу).
позиция игрока	оюнчунун позициясы (мисалы, стол үстүндөгү теннисте оюнчу топту күтүү жана топту уруудагы абалы).
показательные выступления	алдын ала көрсөтүүлөр (мисалы, гимнастикада мелдештен тышкары көрүүчүлөр үчүн аткарылуучу снаряддык жана снарядсыз көнүгүүлөр).
покрышка борцовская	күрөшүүчүлдүн алдына төшөлүүчү калын материал.
поле для водного поло	сууда топ ойноо үчүн талаа (атайы топ ойноо үчүн узундугу 18—30 м, кеңдиги 10—20 м келген суу толтурулган аянтча).
поле для травяного хоккея	чөптө ойнолуучу хоккейдин талаасы.
поле хоккейное	хоккей талаасы (хоккей талаасынын узундугу 90—120 метр, туурасы 60—90 метр болот).
полеты	мишендердин учуусу (стендик аткычтардын спортунда мишендер ыргытуучу машинкалардан ар түрлүү градус боюнча мишендердин учуп чыгышы).
положение тела	дененин абалы. (ар кандай гимнастикалык же спорттук көнүгүүлөрдү же алардын элементтерин аткаруудагы дененин абалы).
полоса препятствий	тоскоолдуктардын катары (жеңил атлетикада, атчандар спортунда, ГТО комплексинде ар түрдүү өлчөмдө, бийиктикке жана түрлүү санда тизилип,

полужащитник өтүп кетүү үчүн коюлган тоскоолдор).
 чабуулчунун коргоочунун жардамчысы (мисалы, футболдо).
 полулегкий вес жарым жеңил салмак (күрөштө 57 кг дан 62 кг га чейинки, оор атлетикада 56 кг дан 63 кг га чейинки, бокста 54 кг дан 57 кг га чейин спортсмендердин салмагына жараша бөлүнүүчү категория).
 полурукавка чолок жеңдүү майка.
 полусредний вес жарым оор салмак (күрөштө 67 кг дан 73 кг га чейинки, бокста 60 кг дан 67 кг га чейинки, оор атлетикада 67,5 кг—75 кг га чейинки салмак).
 полутяжелый вес жарым оор салмак (күрөштө 75 кг дан 87 кг га чейинки, оор атлетикада 82,5 кг дан 90 кг га чейинки, бокста 75 кг дан 81 кг га чейинки спортсмендердин салмагы).
 полуфинал жарым финал (олимпиялык системада оюнчулардын, командалардын акыркы мелдешүүдөн мурунку беттешүүсү).
 получасовой бег жарым сааттык жүгүрүү (жеңил атлетикада белгилүү убакытта аралыкты басып өтүү үчүн болгон мелдеш).
 помощник судьи судьянын жардамчысы (спорттук оюндардагы башкы судьянын жардамчысы).
 попытка аракет кылуу (спорттун кээ бир түрлөрүндө оор атлетикада, жеңил атлетикада ж. б. көнүгүүнү аткаруу

пораженная мишень

построение

потеря мяча

потолок полета

поход

походный лагерь

правила соревнований

правила стрельбы

предупреждение

президиум коллегии судей

преимущество

үчүн түрлүү санда мүмкүнчүлүк берилет. Мисалы, ар бир белгилүү бийиктикке секирүү үчүн, спортсменге үч жолу аракет кылууга мүмкүнчүлүк берилет).

мишенге тийүү, талкалоо (мисалы, стендик аткычтар спортундагы ок тийип талкаланган, сынган учуучу мишень).

тизилүү (гимнастикалык тизилүү, стройго туруу).

топтон жыдуу (волейболдо, ж. б. оюндарда бир жак оюнда ката кетирип жыдышы).

учуунун чеги (планердик спортто, бийиктикке учуунун бардык мүмкүнчүлүгүн пайдалануу, андан жогору уча албастык).

жүрүш (туризмде).

жүрүштөгү лагерь (убактылуу эс алуу жайы).

мелдештердин эрежеси, жобосу, тартиби.

ок атуунун тартиби, эрежеси, жобосу.

эскертүү (мелдештин тартибин, жобосун, эрежесин бузгандыгы үчүн спортсменге эскертүү жасоо).

судьялык коллегиянын президиуму (спорттун бир түрү боюнча судьялардын дайыма иштөөчү жогорку органы).

артыкчылык (боксто, күрөштө ж. б. спорттун түрлөрүндө бир спортсмендин экинчи спортсменден же команданын күч, техника

препятствия
прием мяча
призовое место
прикладное плавание
прикладные упражнения
прицелы
пробежка
пробные выстрелы
пробный прыжок
произвольное катание
произвольное оружие

жана тактикасы жагынан артыкчылыгы).
тоскоолдор (спорттун түрүнө жараша колдонулат).
топту кабыл алуу (волейболдо топту туура кабыл алып, кармабай кайра узатуу).
байгелүү орун (мелдештин масштабына жараша байге берилүүчү орундар. Негизинен 1—3 же 1—6 орундар).
сууда сүзүү (мисалы, кийимчен, жүкчөн).
керектүү көнүгүүлөр (турмушта колдонулуучу).
шыкалоогучтар, мээлегичтер (мишенди жакшы, анык көрүү үчүн мылтыктарга атайы жасалган оптикалык, диоптрикалык ж. б. аспаптар).
жүгүрүп кетүү (баскетболдо оюнчунун эки кадамдан ашык топту колуна кармап басышына эреже боюнча уруксат этилбейт).
сыноо үчүн атуулар (аткычтар спортунда мылтыкты же окту, же мишенди ж. б. сыноо үчүн болгон атуулар).
сыноо үчүн секирүү (сууга секирүүдө, гимнастикалык, жеңил атлетикалык ж. б. секирүүлөрдө снаряддарды байкоо үчүн болгон секирүүлөр).
эркинче, өзү каалагандай муз тебүү.
өз алдынча жасалган жарак (аткычтар спортунда өзүнчө атайы жасалган, стандарттык жарак жабдык-

произвольные упражнения

простые движения

простые прыжки
протест

профессиональный спорт

прохождение дистанции
прыгун

прыжок в воду

прыжок в легкой атлетике

тардан айырмасы бар мылтык, тапанчалар).
эрткүү көнүгүүлөр (гимнастикада спортсмендин өзү түзгөн, сөзсүз аткарылуучу көнүгүүлөрдөн башкача көнүгүүлөр).
жөнөкөй кыймылдар (бир же эки элементтен, турган көнүгүүлөр. Мисалы, колду каптал жактан жогору көтөрүү, түшүрүү).
жөнөкөй секирүүлөр.
нааразылык, макул болбоо (мелдештерде судьялардын пикири менен макул болбоо, нааразы болуу жана туура эмес деп жазуу түрүндө билдирүү).
профессионалдык спорт (спортту кесип кылып жалаң гана спорт менен машыгуучулардын мелдештерин өткөрүп, ошондон түшкөн кирешеге оокат көрүүчүлөрдүн спорту. СССРде профессионалдык спорт жок).
дистанцияны өтүү.
секирүүчү (спортто, бийиктикке, узундука, лыжадан, парашют менен, атчан секирүүчү ж. б. спортсмендерди атайт).
сууга секирүү (ар түрлүү бийиктиктен 1, 3, 5, 10 метрден сууга түшүп бара жаткан да ар түрлүү кыймылдарды аткаруу).
жеңил атлетикадагы секирүү (бийиктикке, узундука ар түрлүү стилдер менен, үч аттап секирүү жана шыргай менен секирүү).

прыжок в высоту

бийиктиктен секирүү (бир орундан, жүгүрүп келип, ар түрлүү стил менен секирүү).

прыжок в длину

узундуктан секирүү (бир орундан бир буттап, эки буттап жүгүрүп келип, ар түрлүү стил менен секирүү).

прыжок на лыжах с трамплина

трамплинден лыжа менен секирүү.

прыжок с шестом

шыргый менен секирүү (жеңил атлетикада бийиктикке шыргыйдын жардамы менен секирүү).

прыжковые упражнения
пулька

секирүү үчүн көнүгүүлөр.
пулька (фехтованнеде мелдешүүчүлөрдү топко бөлүү, ар бир пульканын ичинде мелдеш өткөрүү пулькалардагы жеңүүчүлөр өз ара, экинчи орунду ээлегендер өз ара ж. у. с. болуп финалдык мелдеште бетешишет).

путешествие
пушбол

саякат (туризм).
пушбол (ат минип алып ойнолуучу топ. Топтун диаметри эки метрге чейин жетет).

пятиборец

пятиборчу (жеңил атлетиканын беш түрү боюнча: атчан кросс, фехтование, тапанча менен атуу, сууда сүзүүчү спортсмен).

Р

равновесие

тең салмакты сактоо (спорттук көнүгүүлөрдү аткарганда, бир буттап турганда же гимнастикалык снарядда горизонталдык устунда көнүгүү аткарууда

равномерная тренировка
«равняйсь»

радиокомментатор спортивный

радиопередача спортивная
«Радяньский спорт»

разбег

раздельный старт

разметка

разряд

разрядные нормы и требования

разрядный значок
ракета теннисная

жыгылып кетпес үчүн тең салмакты сактоо).

бир калыпта машыгуу.

«равняйсь» (команда берүү).
спорттук радиокомментатор (радио аркылуу спорттук окуяга, турмушка түшүнүк берүүчү).

спорттук радио берүүлөр.

«Радяньский спорт» (Украинада чыгуучу спорттук газета).

күүлөнүү (секирүү үчүн жүгүрүү).

жекече, өзүнчө старт (ар бир спортсмендин мелдешти өз алдынча башташы).

белгилөө (спорттук аянтчаларды, дистанцияларды, трассаларды белгилөө).

разряд (спорттук разряд, даража, спорттун түрү боюнча атайын нормативдерди, талаптарды жана шарттарды аткарганда берилет).

разряддык нормалар жана талаптар (уландар, III, II, I разряддарды аткаруу үчүн иштелип чыккан спорттун ар бир түрү боюнча нормалар жана разряддар).

разряддык значок.

тенисттик ракетка (чоң теннис ойноо үчүн жыгачтан ийилип жасалып, ортосу кыл менен тордолгон саптуу калак; стол үстүндөгү теннис үчүн, эң эле жука тактайдан (фанерадан) бетине резина чапталган кичинекей калак).

рапира
 распорядок дня путешествия
 распорядок дня спортсмена
 расстановка игроков
 регистрация рекорда
 режим спортсмена
 резиновая лодка
 резиновый мотор
 результат игры
 рейка измерительная
 рекордсмен
 Республиканский комитет по физкультуре и спорту
 рефери-судья
 ринг боксерский
 рапира (фехтованиедеги курал-найза).
 саякаттын күн тартиби.
 спортсмендин күн тартиби.
 оюнчулардын жайланышы (волейболдо).
 рекордду регистрациялоо (мелдеште мурунку көрсөткүчтөн жогорку көрсөткүчтү берген жетишкендикти регистрациялоо).
 спортмендин режими (мелдеште жогорку көрсөткүчтөргө жетишүү үчүн бекирилген эрежелер системасы).
 резина кайык (туризмде колдонулуучу жел толтурулган кайык).
 резина мотору (авиомоделик спортто колдонулуучу резина менен учуучу моделдер).
 оюндун жыйынтыгы.
 ичке узун өлчөгүч тактай (жеңил атлетикада бийиктикке жана шырмый менен секирүүдө колдонулат).
 рекордсмен (мурункуга караганда жаңыдан эң жогорку натыйжага, көрсөткүчкө, жетишкендикке ээ болгон спортсмен).
 Физкультура жана спорт боюнча республикалык комитет.
 спорттогу калыс баа берүүчү киши.
 боксчулардын ринги (айланасына аркан тартылган 6×6 м өлчөмдөгү мелдеш өткөрүлүүчү төрт бурчтуу аянтча).

роликовые коньки

«руки»

ручной мяч—7×7 и 11×11

рыболовный спорт

сабля

самбо (борьба)

самодеятельный туризм
 самозаряжающееся оружие

самоконтроль спортсмена

самолет-буксировщик

самолетный спорт
 самостраховка

сборные команды

роликуу конькилер (металлдан жасалып, кичинекей төрт резина дөңгөлөктүү түз, тегиз жерде тебилүүчү коньки).

«колдор» (волейбол оюунда бир жактын оюнчусу колун тордон ашырганда айтылуучу түшүнүк).

кол тобу — 7×7 жана 11×11 (7 кишиден же 11 кишиден турган командалардын спорттук оюну. Ойноо эрежеси боюнча баскетболду элестетет).
 балык уулоо спорту.

С

кылыч (фехтованиеде колдонулуучу курал).

самбо (күрөш, өзүн өзү коргоо күрөшү — спорттун бир түрү).

өздүк демилгелүү туризм.
 өзү октолуучу курал, жабдык (мылтык, тапанча ж. б.).

спортсмендин өзүн өзү контролдошу (машыгуу процессинде өзүнүн салмагын, абалын, сезимин байкашы).

буксирге алуучу самолет (планердик спортто планерди жерден асманга сүйрөп көтөрүп жиберүүчү самолет).

самолет спорту.
 өзүн-өзү сактоо (мисалы, ыгы менен жыгылуу).

тандалма, куралма командалар (мелдешке эң мыкты катышуучулар топтолгон команда).

сбор учебно-спортивный	окуу-спорттук сбор (спортсмендердин, тренерлердин жаңы көнүгүүлгөрдү, машыгуунун методдорун ж. б. өздөрү иштеп үйрөнүүчү жыйылыш).	сирена	сирена (спорт оюндарында колдонулуучу ышкырык).
световая сигнализация	жарык мейен сигнал берүү (спорттук мелдештердин жүрүшүн жарык менен белги берүүчү аспаптар).	система игры	оюндун системасы (спорттук оюндарда, ойноонун ар түрлүү системасынын түрүн колдонуу).
свободный игрок	бош оюнчу (спорттук оюндарда оюндун жүрүшүндө «кароолчусу» жок калган оюнчу).	система розыгрыша	мелдештин системасы (спорттук оюндардын мелдешин өткөрүүдөгү ар түрлүү системалар, жолдор).
сгонка веса	салмакты азайтуу (мелдешке, өзүнүн салмактык категориясы боюнча катышуу үчүн өзүнүн ашыкча салмагын азайтуу; мончо-го түшүү, ичимдиктерди ичпөө ж. б. у. жолдор менен).	«СКИФ»	«СКИФ» (физкультура институтунун спорттук клубу).
сезон спортивный	спорттук сезон (жайкы, кышкы ж. б. мелдештер, машыгуулар жана ар түрлүү спорттук иш чаралары өтүлүүчү маал).	скаковая дорожка	ат чабылуучу жол (ипподромдо).
сектор	сектор (спорттун бир түрү боюнча мелдеш, машыгуу, окуу өткөрүлүүчү спорт курулуштарынын бөлүмү).	скалолазание	аскага чыгуу (альпинизмдин бир түрү).
секундант боксера	боксчунун секунданты (мелдешке катышуучунун жардамчысы, судья менен катышуучунун ортосундагы киши).	скамейка гимнастическая	гимнастикалык орундук (көнүгүүлөр иштөө үчүн жасалган гимнастикалык снаряд).
серебряная медаль	күмүш медаль (спорттук мелдеште жеңүүчүлөргө көбүнчө экинчи орунду ээлегенге тапшырылуучу медаль).	скороход	тез жүргүч (жеңил атлетикада спорттук жүрүү, басуу менен машыгуучу, мелдешке катышуучу спортсмен).
«силуэт»	«силуэт» (кишинин же бугунун келбети тартылган мишень).	«скорчившись»	«жыйрылып» (жеңил атлетикада узундукка секирүү стили).
		скрещивание ног	буттарды кайчылаштыруу (күрөштүн бир ыкмасы).
		слалом гребной	сууда кайык менен жүрүү слалому (суунун катуу — шар агымы менен тоскоолдуктардын арасынан өтүп кетүү).
		слалом лыжный	лыжалык слалом (тоонун бооруна ар түрлүү фигура менен орнотулган таяктардын арасынан лыжа менен тез өтүү).
		сложные движения, упражнения	татаал кыймылдар, көнүгүүлөр (бир нече элементтерден, кыймылдардан туруучу көнүгүүлөр).

слои
смена мест

«с места»

смешанная игра

смешанная пара

«смирно»

снайпер

снаряд

снаряжение туриста

«Советский спорт»

һил (шахмат фигурасы),
орун алмашуу (волейбол-
до, бир жактын оюнчула-
рынын аянтчанын экинчи
жагына өтүшү).

«орундан» (стендик аткыч-
тар спортундагы мелдеш-
те аткарылуучу көнүгүү).

аралаштырылган оюн (тен-
нистик бир оюнда жынысы
жана жашы ар түрлүү
болгон оюнчулар ойноочу
оюн. Мисалы, бир коман-
дадагы аял жана эркек,
ошондой эле составдуу ко-
мандага каршы ойношу).

аралаштырылган эки спорт-
смен (мисалы, акробаттык
көнүгүүлөрдү аткаруучу
жынысы жана жаштары
ар түрлүү болгон спорт-
смендер).

«смирно» (физкультурада
берилүүчү команда, кый-
мылдабай түз туруу маа-
нисинде).

снайпер (көзгө атар мер-
ген — аткычтар спортун-
да).

снаряд (спортто колдонулуу-
чу түзүлүшү, салмагы, өл-
чөмү ар түрлүү болуп,
спорттун бир гана түрүнө
таандык болгон спорттук
аспаптар, жабдыктар. Ми-
салы: легкоатлетический
шест для прыжков — же-
нил атлетикадагы бийик-
тикке секирүү үчүн шыр-
гый).

туристтин шаймандары,
жабдыктары.

«Советский спорт» (СССР
спорттук коомдор жана

современное пятиборье

соотношение мячей

соревнование спортивное

соскок

союз спортивных обществ и
организаций

«Спартак», ДСО

спартакиада

уюмдар союзунун борбор-
дук совети жана ВЦСПС
чыгаруучу газета).

азыркы спорттун беш тү-
рү (мелдешүүчү биринчи
күнү 5 км тоскоолдугу
бар аралыкка ат чабат.
Экинчи күнү — фехтова-
ние боюнча мелдешет,
үчүнчү күнү 25 м аралык-
тагы орнотулган мишенди
тапанча менен атат, төр-
түнчү күнү 300 метрге суу-
да сүзөт жана акыркы бе-
шинчи түр 4 км аралыкка
жүгүрөт).

топторду салыштыруу
(спорттук оюндарда эгер-
де эки же бир нече коман-
данын очколору тең бол-
гондо уткан жана утулган
топтордун санын салыш-
тыруу менен жеңген ко-
манданы аныктайт).

спорттук мелдештер (жү-
рүштөр, жарыштар ж. б.).
секирип түшүү (гимнастика-
лык снаряддан көнүгүү-
лөрдү иштеп бүткөндөн ки-
йин дененин жерге түшөр-
дөн мурун жана түшкөн-
дөгү туура абалы).

спорттук коомдор жана
уюмдар союзу (1959-жы-
лы уюшулган коомдук ме-
кеме. Борбордук, респуб-
ликалык областтык, край-
лык, райондук округдук
советтери башчылык кы-
лат).

«Спартак» ДСО (спорттук
коом).

спартакиада (традициялуу
болуп калган спорттун

специализация спортивная түрлөрүнүн комплексинен турган зор мелдештер).

специальные упражнения спиннинг спорттук адистешүү (спорттун бир гана түрү менен же ошол түрдүн бир көнүгүүсү боюнча адистешүү. Мисалы, — жеңил атлетикада жалаң гана узундукка же бийиктикке секирүүчү спортсмен).

спринтер атайын көнүгүүлөр. спринтер (кыска, жакын аралыкка жарышуучу спортсмен. Мисалы: 100, 200 метрге жүгүрүүчү спортсмен).

спорный мяч талаш топ (спорттук оюндарда эки жактын тең ката кетирүүсүнүн натыйжасында; эки спортсмендин ортосуна ташталуучу топ).

спорт спортивная борьба спорт.

спортивная гимнастика спорттук күрөш (эркин, классикалык жана самбо күрөштөрү жана спорттогу мелдеш, күч сынаш маанисинде).

«Спортивная жизнь России» спорттук гимнастика (гимнастиканын снаряд менен машыгуучу түрү).

спортсмен-любитель «Спортивная жизнь России» (Россиянын спорттук коомдор жана уюмдар союзунун Республикалык Совети жана ВЦСПС чыгаруучу спорттук журнал).

спортивная классификация спортту сүйүүчү (өзүнүн ден соолугу үчүн машыгуучулар).

к. (Единая Всесоюзная спортивная классификация).

спортивная стрельба «спортивная форма»

спортивная школа молодежи

спортивно-гимнастический зал

спортивные игры

«Спортивные игры»

спортивный клуб при доме офицеров Армии и Флота

среднечасовая скорость движения

средний вес

средний полузащитник

спорттук атуу.

«спорттук форма» (машыгууда жогорку жетишкендикке дайыма ээ болуп туруу абалы).

жаштардын спорттук мектеби (жогорку разряддагы спортсмендерди жана спорттун мастерлерин даярдоочу мектеп).

спорттук-гимнастикалык зал (гимнастикалык снаряддар жайгалыштырылган мелдеш өткөрүлүүчү зал).

спорттук оюндар (шаарча, баскетбол, регби, хоккей ж. б. топ менен ойнолуучу спорттун түрлөрүн жалпысынан атоо).

«Спортивные игры» (СССР спорттук коомдор жана уюмдар союзунун Борбордук Совети жана спорттук оюндардын федерацияларынын бюросу чыгаруучу журнал).

Армиянын жана Флоттун офицерлеринин үйүнүн алдындагы спорттук клуб (бардык физкультура жана спорт иштерин алып баруучу, өзүнүн атайы уставы жана шайлануучу башкармасы бар мекеме).

учуунун, кайыкта сүзүүнүн, жүрүүнүн орточо сааттык ылдамдагы.

орто салмак (күрөштө 73 кг дан 79 кг га чейин, оор атлетикада 75 кг дан 82,5 кг га чейин, бокста 71 кг дан 75 кг га чейин).

коргоочуга (чабуулчуга) ор-

стадион тоңку жардам берүүчү (футболдо).
стадион (спорттук курулуштардын комплекси же атайы спорттук оюндардын бир түрүнө арналган жай).

стайер стайер (алыска, узакка жүгүрүүчү жарышуучу спортсмен мисалы, 5, 10, 30 км аралыкка).

стартер стартчы (жарышууда тапанча атуу, буюм менен же үн аркылуу же башка жол менен мелдештин башталышын катышуучуларга кабар кылуучу).

стартовая тумба старттык тумба (сууда сүзүдө мелдешке катышуучулар мелдеш башталардын алдында туруучу жыгачтан же темир-бетондон жасалган бийик төрт бурчтуу курулуш).

стенд стенд (спорттук стендик аткычтар спортунда мишендерди ыргытуучу машинкалар жайгаштырылган жай жана атуудагы көнүгүүлөрдүн түрүнө кошулат. Мисалы, «Траншейный стенд — Траншейный стенд»).

стиль в спорте спорттогу стиль (бул же тигил бир түрдөгү спорттук көнүгүүлөрдү аткаруудан өзүнчө, башкага окшобогон жол. Мисалы, жеңил атлетикада бийиктикке секирүүдө аттап же «толкун» стили менен секирүү).

стипель-чез стипль-чез (тоскоолдуктардан аттап чуркоо).

столбы волейбольной площадки

сторож

страховка в спорте

стрелковый павильон

стрелковый спорт

стрелковый стендовый спорт

стрелок

стрельба из лука

волейболдук аянтчалардын устундары (аянтчанын ортосуна тор тартылуучу жана керектүү бийиктикке көтөрүп жана төмөндөтүү үчүн орнотулган устундар).

кароолчу, сактагыч (спорттук оюндарда «душмандын» оюнчусуна тоскоол кылуу үчүн аны эреже, жобо уруксат берген жолдор менен ойнотпой коюучу оюнчу).

спортто коопсуздукту камсыз кылуу (машыгуулар жана мелдештер өткөндө, көнүгүүлөрдү аткарууда спортсмендин ден соолугун коопсуздугун камсыз кылуу үчүн көрүлүүчү чаралар).

аткычтар (атуу) павильону (мылтык, тапанча менен атып машыгуу, б. а. окуу-спорттук иштер үчүн бардык шарттар түзүлгөн жай).

аткычтар (атуу) спорту (мылтык, тапанчанын түрлүү калибры, системасы, конструкциясы ар түрлүү болгон мишень боюнча атайын эреже, жобо менен атуу жана өзүнчө классификациялануучу спорттун түрү).

стендик аткычтар спорту (стенден чыккан учуучу мишендерди атуу спорту). аткыч, атуучу (мылтык, тапанча менен атуучу).

жаа тартуу.

«Строитель», ДСО

струны теннисной ракетки

студенческий спортивный клуб
судейская

судейская коллегия

судейские значки

судейские категории по видам
спорта

схема трассы
счетчик километров

счетчик кругов

таблица оценки результатов

ДСО «строитель» (спорттук
коомдун аты).

теннистик ракетанын кылда-
ры (ракеткага тагылуучу
ичегиден же жасалма бу-
ладан жасалган ичке
кыл).

студенттик спорттук клуб.
судьялар бөлмөсү (спорттук
судьялар кеңешме, засе-
дание ж. б. уюштуруу иш-
терин өткөрүүчү бөлмө).

судьялар коллегиясы (мел-
деш өткөрүүчү судьялар-
дын тобу).

судьялык значоктор (кате-
горияны көрсөтүүчү значок-
тор).

спорттун түрлөрү боюнча
судьялык категориялар
(судьянын спорттун түрүн
билүүсүнө жана мелдеш-
терге катышкандыгына
жараша берилүүчү: III, II,
I, республикалык, Бүткүл
Союздук жана эл аралык
категориялар).

терассанын схемасы.
километрлерди эсептөөчү
(узак, алыс аралыкка айла-
нып жарышканда басып
өткөн жолду эсептегич).

айланганын эсептегич (ай-
ланып чуркоо катышуучу-
лардын канча айланган-
нын жана айлануу керек
экендигин айтып туруу-
чу).

Т натыйжаларды, көрсөткүч-
төрдү баалоо таблицасы
(жеңил атлетикада, сууда
сүзүүдө ж. б. спорттун
түрлөрүндө мелдеште көр-

таблица для составления про-
извольных комбинаций

таблица перечня и оценки
прыжков в воду

таблица результатов

таблица рекордов

тактика

«Талгар», альпинистский ла-
герь
тамашоба
тандем

телепередача спортивная
телосложение

сөтүлгөн натыйжаларды
баалоо үчүн колдонулуучу
таблица. Мисалы: 100 м
аралыкты эркектер 11,5
секундада басып өткөндө
736 очко берилет).

өз эркинче комбинациялар-
ды (көнүгүүлөрдү) түзүү
үчүн таблица (гимнасти-
када ар бир элемент атка-
рылуусунун кыйынчылы-
гына карата бааланат.
Мына ошол элементтердин
кандайча аткарылышы жа-
на баасы бар таблица).

сууга секирүүнүн баалары-
нын жана тизмесинин таб-
лицасы (ар бир көнүгүү-
нүн тизмеси жана аны ат-
карганга коюлуучу баа).
жыйынтыктоо, натыйжалоо,
таблицасы (оюндун, мел-
дештин бүткөнүндө же
жүрүп жатканда катышуу-
чулардын натыйжаларын
көрсөтүүчү таблица).

рекорддор таблицасы (ре-
кордсмендин фамилиясы,
көрсөткөн натыйжасы, жы-
лы, шаары, спорттук коо-
му ж. б. жазылуучу таб-
лица).

тактика (мелдешүүдө, жа-
рышууда жеңип чыгуу
үчүн болгон жолдор, ме-
тоддор).

«Талгар» альпинисттик ла-
герь (Казахстанда).
тамашоба (грузинче) оюн.
тандем (бир рамага орнотул-
ган эки ээрдүү, эки рул-
дуу жана эки кишилик пе-
далы бар велосипед).
спорттук теле берүүлөр.
дене түзүлүшү.

темп игры теннис оюндун темпи. теннис (спорттук оюн, экиге бөлүнгөн ортосуна бийиктиги 0,91 метр тор тартылган аянтчада топту бир жактан экинчи жакка ракетка менен ашыра уруп ойнолуучу оюн).

теннисная площадка теннистик аянтча (теннис ойнолуучу узундугу 2377 метр, туурасы 8,23—1097 метр, ортодон экиге бөлүнгөн жер же тактайдан жасалган аянтча).

теннисный мяч теннисттик топ (оордугу 56,7—60 г, диаметри 6,25—6,6 см келген бетине жүн капталып резинадан жасалган топ).

теория и методика физического воспитания дене тарбиянын теориясы жана методикасы. «Теория и практика физической культуры» Физкультуранын практикасы жана теориясы (СССР спорттук коомдор жана уюмдар союзу чыгаруучу илимий-теоретикалык журнал).

терминология спортивная спорттук терминология, түшүнүктөр.

техника движений аракеттердин, кыймылдардын техникасы (спорттук кыймылдарды, аракеттерди эң эле аз күч кетирип аткаруу жолдору, ыкмалары).

техника игры техникум физической культуры оюндун техникасы физкультура техникуму (физкультура жана спорт боюнча орто билимдүү адистерди даярдап чыгаруучу окуу жайы).

техническая ошибка техникалык ката.

товарищеская игра жолдоштук оюн (өз ара күч сыноо, даярдыкты текшерүү, спорттук байланыш-

толчковая нога

торможения

«Торпедо», ДСО

точки зала

травма спортивная

травяной хоккей

трамплин акробатический

трамплин для прыжков в воду

траншейный стенд

трапедия

трасса соревнований трек

трековый велосипед

ты күчөтүү ж. б. максаттарда өткөрүлүүчү официалдуу эмес мелдештер). секирүүчү бут (секирүүгө түрткү берүүчү бут). токтотуу, акырындатуу (мисалы, лыжа спортунда катуу сыйгаланып келе жатканда лыжаны токтотуунун, акырындатуунун жолдору).

ДСО «Торпедо» (спорттук коомдун аты).

залдын точкалары (фигуралык басууда залдын ар түрлүү жерине басып баруу. Мисалы, залдын ортосуна, оң бурчуна ж. у. с.).

спорттук травма (оюндан дененин майып болушу).

чөптүү аянтчада ойнолуучу хоккей.

акробатикалык трамплин (секирүүнү күчөтүү үчүн эки тактайдан арасына пружина коюлат).

сууга секирүү үчүн трамплин (секирүүнү күчөтүү үчүн жасалган ийилчээк тактай).

траншеялык стенд (стендик аткычтар спортунда мишендерди атуунун бир көнүгүүсү).

трапедия (имараттын төбөсүнө асылган, жылып түрүүчү турник).

мелдештин трассасы, жолу.

трек (автомобиль мотоцикл, велосипед боюнча мелдеш өткөрүлүүчү бетондон же жыгачтан жасалган чуңкур тегерек жай).

тректик велосипед (тректе

тренер	жарышуу үчүн тепкенде колдонулуучу велосипед). тренер (машыгууга жетекчилик кылуучу, көнүгүүлөрдү үйрөтүүчү мугалим).
тренерский совет	тренерлер совети (көнүгүүлөрдү үйрөтүүдө, спорттук жогорку көрсөткүчтөргө жетүү үчүн каталарды жоюуда ж. б. кандайча методдорду, жолдорду колдонуу керек экендигин белгилөөчү орган).
тренированность	машыккандык, даярдык көргөндүк.
тренировка	машыгуу (спорттук жогорку көрсөткүчкө жетишүү үчүн түрлүү көнүгүүлөр аркылуу денени чындап, даярдык көрүү).
тренировочная стенка	машыгуу үчүн дубал (мисалы, теннисте топту таамай уруу үчүн жасалган дубал).
тренировочные перчатки	машыгуу үчүн мээлей (боксто колдонулуучу, жеңил жумшак мээлейлер).
тренировочный бой в боксе	бокста машыгуу үчүн мушташуу.
тренировочный лагерь	машыктыруучу лагерь.
тренировочный сбор	машыгуу үчүн чогулуу (мелдеш алдында атайы режим боюнча даярдык көрүү үчүн спортсмендерди чогултуу).
трибуны для зрителей	көрүүчүлөр үчүн трибуналар (мелдешти көрүү үчүн жасалган жай).
троеборье	үч түр боюнча мелдешүү (жеңил атлетиканын үч түрү боюнча мелдешүү).
«тронул-ходи»	«тийдин жүр» (дойбу оюнунда фигурага жүрүү ниети менен кол тийгизгенден

«Трудовые резервы» — спортивное общество туризм	кийин сөзсүз жүрүүнү талап кылуу). «Трудовые резервы» — спорттук коом.
турист	туризм (крайды таануу, эс алуу, денени чыңоо боюнча жүргүзүлүүчү саякаттар).
«Турист СССР»	турист (туризмге катышуучулар жана аны сүйүүчүлөр).
туристская карта туристик	«Турист СССР» (белгилүү нормаларды жана талаптарды аткарганда берилүүчү значок).
тяжелая атлетика	туристтик карта.
	турник — гимнастикалык снаряд.
тяжелоатлет	оор атлетика (оордуктарды, штанганы, гирлерди өзүнчө техниканы пайдалануу менен жогору көтөрүү, атайы көтөрүү көнүгүүлөрүн аткаруу жана мелдеш өткөрүлүп, классификациялануучу спорт).
тяжелый вес	оор атлет (оор атлетика менен машыгуучу спортсмен).
	оор салмак (бокста 81 кг, күрөштө 87 кг, оор атлетикада 90 кг дан жана андан оор салмактуу спортсмендердин категориясы).
	у
угловой удар	бурчтан тебүү (футболдо — «каршы» команданын оюнчусу жиберген каталыгы үчүн, ошол команданын дарбазасына бурчтан топ тебүү).
удаление игрока	оюнчуну оюндан чыгаруу

удар над головой (спорттук оюндарда оюндун эрежесин одоно түрдө бузгандыгы үчүн оюндан чыгарып таштоо).

удар от ворот баштан жогору уруу (теннисте топту ракетка менен баштын үстүнөн уруу). дарбазадан топ тебүү (футболдо топту өзүнүн дарбазасынан тээп оюнга киргизүү).

УЕФА (Европейский союз футбола) УЕФА (Европалык футбол Союзу).

УИПМ (международный союз современного пятиборья) УИПМ (азыркы спорттун беш түрү боюнча мелдешүүчүлөрдүн эл аралык союзу).

укол саюу (фехтованиде).

Управление физической подготовки Министерства обороны СССР СССР Коргоо Министрствосунун дене тарбия башкармасы.

упражнение упражнения на внимание көнүгүү (спорттун түрлөрү). көңүл буруу үчүн көнүгүүлөр (машыгуучулардын көңүлүн бир нерсеге буруу үчүн аткарылуучу татаал көнүгүүлөр).

упражнения на снарядах снаряддагы көнүгүүлөр, гимнастикалык снаряддарда аткарылат).

упрощенные правила жөнөкөйлөнгөн эрежелер, жоболор (оюнду жаңы үйрөнүүдө колдонулат. Мисалы, баскетболдо 2 кадамдан ашык басып кетүүгө ж. б. уруксат берүү).

«Урожай», ДСО ДСО «Урожай». (РСФСР дегн ыктыярдуу селолук спорттук коом).

УСИ (международный союз велосипедистов) УСИ (велосипедчилердин эл аралык союзу).

условные обозначения шарттуу белгилер (баскетболдо оюнчунун кетирген катасын судья колу менен

Устав ДСО

утренняя гимнастика

уход с ковра

учебная лодка

учет работы по физкультуре и спорту

Ф

ФАИ (международная авиационная федерация) факультативный курс физвоспитания

фальстарт

факультет физического воспитания

Федченко, ледник

ферзь фехтовальный костюм

жаңсап көрсөтүүчү белгилер).

ДСОнун уставы (спорттук коомдун уставы).

эртең мененки гимнастика (гигиеналык гимнастика). килемден чыгып кетүү (спортсмендин тактикалык ой менен же өзүнүн күчсүздүгүнөн, начарлыгынан килемден чыгып кетүүсү).

үйрөнүү максатындагы кайык.

физкультура жана спорт боюнча иштерди эсепке алуу.

ФАИ (авиациялык эл аралык федерация).

дене тарбиянын факультативдик курсу (милдеттүү эмес түрдө өтүлүүчү курс. Окуу жайларда сабактан тышкары спорттун бир түрү боюнча өткөрүлүүчү курс).

фальстарт (бир же бир нече спортсмендин старт берилүүдөн мурун старттан чыгуусу, жүгүрүүсү).

дене тарбия факультети (педагогиялык жогорку окуу жайларында физкультура жана спорт боюнча адистерди даярдоочу факультет).

Федченко мөңгүсү (Памир-Алай тоо кыркасындагы узундугу 78,7 км келген дүйнөдөгү эң узун тоо мөңгүсү).

ферзь (шахматтык фигура). фехтовалдык костюм (ак калың материалдан пахта

салынып, денеге жарактын мизн жетпей тургандай жасалган кыска шымдуу костюм).

фехтовальщик фехтовальщик (фехтование менен машыгуучу мелдешүүчү спортсмен).

фехтование фехтование (спорттук рапира (найза) эспадрон (кылыч) шпага менен чабышуу, сайышуу спорту).

ФАИ (международная автомобильная федерация) ФАИ (автомобиль боюнча эл аралык федерация).

ФИБА (международная любительская ассоциация баскетбола) ФИБА (баскетболду сүйүүчүлөрдүн эл аралык ассоциациясы).

ФИББ (международная федерация волейбола) ФИББ (волейболдун эл аралык федерациясы).

ФИДЭ (международная шахматная федерация) ФИДЭ (шахматтык эл аралык федерация).

ФИЕ (международная федерация фехтования) ФИЕ (фехтованиянын эл аралык федерациясы).

ФИЖ (международная федерация гимнастики) ФИЖ (гимнастиканын эл аралык федерациясы).

ФИЖД (международная шашечная федерация) ФИЖД (дойбулук эл аралык федерация).

физические упражнения денени чыңоо боюнча көнүгүүлөр.

физическое воспитание дене тарбия.

физическое развитие денени өстүрүү.

«Физкультура и спорт» «Физкультура жана спорт» (СССРде чыгуучу спорттук журнал).

физкультурная минутка, пауза физкультуралык минута, пауза (жумуш, окуу убактысында өткөрүлүүчү өндүрүштүк гимнастика).

«Физкультурник Азербайджана» «Физкультурник Азербайджана» (спорттук газета).

«Физкультурник Белоруссии» «Физкультурник Белоруссии» (спорттук газета).

«Физкультурник Узбекистана» «Физкультурник Узбекистана» (спорттук газета).

физкультурное движение в СССР СССРде физкультуранын өсүшү.

ФИЛА (международная любительская федерация борьбы) ФИЛА (күрөшүүчүлөрдүн эл аралык сүйүүчүлөр федерациясы).

фильмы спортивные, учебные спорттук, окуу фильмдери.

ФИМС (международная федерация спортивной медицины) ФИМС (спорттук медицинанын эл аралык федерациясы).

ФИНА (международная любительская федерация плавания) ФИНА (сууда сүзүүнү сүйүүчүлөрдүн эл аралык федерациясы).

финал финал (оюндун аягы, акыры, корутундусу).

финальная игра финалдык оюн (акыркы оюн, биринчи жана экинчи орун үчүн болгон мелдеш).

финальные прыжки финалдык секирүүлөр (корутунду секирүүлөр).

финальные соревнования финалдык мелдештер (корутунду мелдештер).

финиш финиш (жарыштын, мелдештин бүтүшү, акыркы чеги, мара).

финиширование жарышты бүтүү, чекке жетүү.

финт финт (алдоо, будамайлоо үчүн болгон кыймыл аракет).

ФИС (международная лыжная федерация) ФИС (лыжалык эл аралык федерация).

ФИФА (международная федерация футбола) ФИФА (футболдун эл аралык федерациясы).

флаг спортивный спорттук желек.

форвард (нападающий) форвард (чабуулу, футболдо).

футбол футбол (спорттук оюн, 11 кишиден турган эки команда, топту буттары менен тээп, эреже боюнча бири биринин дарбазасына кийирүү максатында ойнолуучу, классификациясы бар, түрлүү мелдеш өткөрүлүүчү спорттун түрү).

футболист футболчу (футбол ойноочу).

футболка футболка (футбол оюну үчүн

футбольное поле	арналган ар түстүү, жеңдүү сокмо тор көйнөк). футболдук талаа (узундугу 90—120 метр, туурасы 45—90 метр, экиге бөлүнүп, борбордук тегеректин диаметри 9 метр ж. б. белгилүү аянтчалары бар футбол ойнолуучу талаа).
футбольные ворота	футболдук дарбаза (футбол талаасынын туура жагынын ортосуна коюлуучу узундугу 7,32 метр, бийиктиги 2,44 метр, жоондугу 12 см жыгач устундан жасалган дарбаза).
футбольный мяч	футболдук топ (айланасы 68—71 см, салмагы 396—453 г, сырты булгаарыдан жасалып, ичинде жел толтурулуучу камерасы бар топ).
ФЭИ (международная федерация конного спорта)	ФЭИ (атчандар спортунун эл аралык федерациясы).

Х

Хан-Тенгри	Хан-Тенгри (Тянь-Шандагы бийиктиги 6995 метр келген бийик тоо чокусу).
характер движения	кыймылдардын мүнөзү (бир кыймыл аракетке таандык болуп, башкаларга окшобогон кыймыл).
«Химик», ДСО	ДСО «Химик» (спорттук коомдун аты).
хотьба спортивная	спорттук жүрүш, басыш (жеңил атлетикалык көнүгүүлөрдүн бир түрү, түрлүү аралыкка жана убакытка басуу. Мисалы, эки сааттык басуу, 30 км аралыкка басуу).
хоккеист	хоккейчи (хоккей ойноочу, машыгуучу).

«хорейна» прыжок

хронометрист

хронометраж

художественная гимнастика

ЦАК СССР

ЦАМЛ (центральная авиамодельная лаборатория)
ЦВМК (Центральный водномоторный клуб им. Баранова)
цейтнот

центр поля

Центральная лаборатория
спортивного инвентаря

ЦТЭУ (Центральное туристско-экскурсионное управление)

«хорейн» секириш (жеңил атлетикалык бийиктикке секирүүнүн бир түрү, Америкалык жеңил атлеттин аты боюнча алынган).

хронометрчи (мелдешти, сабакты ж. б. убакыт менен байланышкан спорттук иш чараларынын убактысын эсептөөчү).

хронометраж (спорттук көнүгүүгө сарп кылынган убакытты эсептөө).

көркөм гимнастика (гимнастиканын бир түрү).

Ц

ЦАК СССР (Борбордук авиациялык клуб).

ЦАМЛ (борбордук авиамодельдик лаборатория).

ЦВМК (Баранов атындагы суу-моторлуу борбордук клуб, Москвада).

цейтнот (шахмат оюнунда фигураларды жүрүүгө ойлонуу үчүн убакыттын аздыгы, жетишпестиги).

галаанын борбору (футболдо талаанын экиге бөлүп өткөн сызыктын ортосундагы тегерек айлана, оюн баштала турган жер).

Спорттук шаймандардын, жабдыктардын борбордук лабораториясы (спорттук шаймандарды чыгаруучу).

ЦТЭУ — Туристтик-экскурсиялык борбордук башкарма (Советтер Союзунда туристтик иш чараларын уюштуруучу борбордук орган).

центральный защитник	борбордук коргоочу (футбол оюнунда, дарбазачынын алдында турган үч коргоочунун ортонкусу).
центральный нападающий	борбордук чабуулчу, футболдо (алдынкы чабуул коюучу беш оюнчунун ортонкусу).
Центральный научно-исследовательский институт физкультуры	Борбордук физкультура илим-изилдөө институту (Москва шаарында).
Центральный стадион им. В. И. Ленина	В. И. Ленин атындагы борбордук стадион (спорттук эбегейсиз зор курулуш. Мисалы, борбордук аренанын трибунасына 100 миң киши олтурууга болот, спорттук дворецке (үстү жабык) 10 миңге жакын киши батат ж. у. с. көп имараттары аянтчалары бар курулуш, Москва шаарында).
Центральный шахматный клуб СССР	СССР борбордук шахматтык клубу (Москва шаарында).

Ч

часовая ходьба	сааттык жүрүш, басыш (бир сааттын ичинде аралыкты басып өтүү).
часовой бег	сааттык жүгүрүү, жарыш (бир сааттын ичинде аралыкты жүгүрүп өтүү).
часы-секундомеры	секунданы эсептөөчү саат.
часы шахматные	шахматтык саат (өз ара байланышкан эки сааттын биринин кнопкасын басканда экинчи саат жүрүп турат. Оюнчулардын жүрүштү ойлоноууга кеткен убакытын эсептөө үчүн колдонулат).
чемпион	чемпион (спорттун бир тү-

рүндө жеңил чыккан спортсмен. Мисалы жеңил атлетикада 100 метр аралыкта эң жакшы убакытты көрсөткөн спортсмен).

Ш

шайба	шайба (хоккейде колдонулат).
шах	шах (шахматта, «королго» коркунуч тууду деген мааниде).
шахматы	шахматтар (64 клеткалуу, ак жана кара фигуралары бар атайы эреже боюнча ойнолуучу оюн).
«Шахматы в СССР»	«Шахматы в СССР» (СССР де шахмат боюнча чыгуучу журнал).
шашки	дойбу.
шеренга	шеренга (жанаша катар менен тизилүү).
шест	шыргый (жеңил атлетикада бийиктикке секирүү үчүн колдонулуучу бамбуктан же жеңил металл-дуралюминийден жасалган ички көңдөй узун таяк).
шкала оценок	баалоо шкаласы (ар бир көнүгүүнү баалоочу шкаласы бар китепче).
школа тренеров	тренерлер мектеби (спорттук уюмдарга, секцияларга тренерлерди даярдоочу мектеп).
шоссейно-гоночный велосипед	шосселик мелдешүү велосипеди.
шпага	шпага (фехтованнеде колдонуучу курал).
штанга	штанга (металлдан жасалган үч жактарына салмактуу чоюндан жасалган диск же шар илинүүчү узун темир).

штрафная площадка штрафтык аянтча (спорт оюндарында атайы бөлүнгөн, эрежени бузгандарга катуу жаза колдонулуучу аянтча).

штрафное очко штрафтык очко (мелдештерде каралган жобону бузгандыгы үчүн берилүүчү очко).

штурмовой лагерь штурмалык лагерь (альпинисттердин акыркы, тоонун чокусуна чыгуу алдындагы лагери).

Э

экстерьер лошади аттын экстерьери (аттын сырткы көрүнүшү жана түзүлүшү).

элемент движения
элемент игры кыймылдын элементи.
оюндун элементи.

эллинг
«Энергия», ДСО эллинг (кайык, кемелер сакталуучу же ондолуучу жээктеги жай).
ДСО «Энергия» (спорттук коомдун аты).

эспандер эспандер (узун жоон резинанын бир нечесин тизип эки туткучка бекитилген машыгуу үчүн жасалган аспап).

эскадрон эскадрон (фехтованиде колдонулуучу спорттук курал-кылыч).

эстафета эстафета (командалардын мелдешинде ар бир спортсмен белгилүү бир аралыкта басып өтүп, команда боюнча жолдошуна шарттуу нерсени берип, жарышат).

эстафетная палочка эстафеттик таякча (эстафетада бир бирине берүүчү таякча).

эстафетный бег
этап

юношеские спортивные разряды

яглыга товусмак
ямы для прыжков

яхта
яхт-клуб

эстафеттик жүгүрүш (жөө жарыш).
этап (эстафеттик жарышта бир спортсмен басып өтүүчү белгилүү аралык).

Ю

уландардын спорттук разряддары (спорттун кээ бир түрлөрүндө классификацияланган уландардын II—I разряддары болот).

Я

жоолук тосмой (түркмөн оюну).
секирүүлөр үчүн чуңкурлар (атайы кум, таарынды аралаштырылып толтурулган чуңкурлар).
яхта (жел кайык).
яхт-клуб (жел кайыктардын, кемелердин спорту боюнча иштерди уюштуруучу уюм).

Редактор издательства *А. Исабекова*
Технический редактор *М. Г. Попова*

Подписано в печать 27/VI 1963 г.
Формат бумаги 60×90¹/₁₆. Объём
5,75п. л., уч.-изд. 5 л.
Заказ 1529/1. Тираж 500 экз.
Бесплатно.

г. Фрунзе, типография АН
Киргизской ССР.

ТҮЗӨТҮҮ

Бетти	Жолу		Басылганы	Дурусу
	асты- нан	үстү- нөн		
5	—	15	аадбияттар	алабияттар
10	—	2	жыгынан	жагынан
12	—	15	бекититүүнүн	бекитүүнүн
15	—	6	күрштө	күрөштө
15	16	—	моторлүү	моторлуу
33	—	19	тегерекче	тегерекче
35	—	18	бөлгилөө	белгилөө
40	—	1	боска	бокска
41	21	—	оюнда	оюуида
42	21	—	сыйгалсын	сыйгалансын
51	16	—	биринчилик	биринчилик
53	—	1	грузиче	грузинче
59	—	2	турчушу	турушу
63	—	18	шыкалоогучтар	шыкаалагычтар
68	—	3	көнүгүүлгөрдү	көнүгүүлөрдү
76	—	13	колелгиясы	коллегиясы
79	16	—	трассы	терассы
79	11	—	айланганын	айлананы
82	14	—	оюнду	оюнду
85	13	—	чабуулу	чабуулчу
89	—	4	убакыткы	убакытты
89	19	—	дүрәлюминий	дюралюминий
89	18	—	ички	ичи

